

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV BOHEMISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ULIČNÍ NÁZVOSLOVÍ MĚSTA SUŠICE

Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Balík, Ph.D.

Vypracovala: Magdalena Žežulová

Studijní obor: Učitelství českého jazyka a literatury a dějepisu pro střední školy

Ročník: druhý

2020

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu své diplomové práce PhDr. Štěpánu Balíkovi, Ph.D., za profesionální přístup, rady a doporučení, které mi poskytoval během konzultací. Dále bych chtěla poděkovat zaměstnancům SOkA Klatovy za vstřícný přístup a sušickým pamětníkům za ochotu poskytnout mi potřebné informace.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Uliční názvosloví města Sušice vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu své kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 26. 4. 2020

.....

Magdalena Žežulová

Anotace

Tématem diplomové práce je toponomastika uličních názvů v jihozápadočeském městě Sušice. Cílem je analýza vývoje a motivace pojmenování sušických ulic a náměstí. Za použití příslušných archiválií, odborné literatury a publicistického materiálu jsem zaznamenala současná i zaniklá jména ulic, jejich pojmenovovací motivaci a etymologii. Kromě zmíněných zdrojů jsem aplikovala metodu explorační, která probíhala formou rozhovorů s místními obyvateli. Uliční názvy jsou řazeny podle městských částí tak, aby na sebe logicky navazovaly. Zjištěné informace jsou shrnuty v závěru práce.

Abstract

The topic of my diploma thesis is the toponomastics of the street names in the southwest Bohemian town of Sušice. The aim is to analyze the development and motivation of naming the streets and squares of Sušice. Using the relevant archives, professional literature and journalistic material, I recorded the current and extinct names of the streets, their naming motivation and etymology. In addition to the mentioned sources, I applied the exploratory method, which took place in the form of interviews with local residents. Street names are arranged according to the town districts so that they follow each other logically. The information obtained is summarized in the conclusion.

Obsah

Úvod.....	6
Metodologie	7
Toponomastika a předmět jejího bádání.....	9
Vztah toponyma a lokality	10
Toponomastický výzkum, osobnosti a díla	10
Význam toponomastiky pro vědu a kulturu	12
Východiska toponomastiky	13
Třídění zeměpisných jmen podle významu oikonymických základů (podle V. Šmilauera).....	15
Urbanonymie jako subdisciplína toponomastiky	17
Vývoj uličního pojmenovávání v průběhu staletí.....	17
Pravopis urbanonym.....	19
Pojmenovávací motivy současné urbanonymie	20
Standardizovaná a živá urbanonymie	21
Honorifikační pojmenování jako prostředek politické moci	22
Úskalí honorifikačně motivovaných jmen.....	23
Uliční hierarchie.....	25
Koncepce praktické části.....	26
Stručné dějiny města Sušice	26
Historie města do 20. století.....	26
Historie města ve 20. století	28
Přejmenovávání sušických ulic ve 20. století.....	32
Náměstí Svobody	38
Historické jádro	38
Dolní předměstí.....	43
Horní předměstí.....	59
Zaniklá urbanonyma.....	67
Přehled sušických ulic a motivace jejich pojmenování.....	69
Grafické shrnutí současné sušické uliční toponymie	72
Závěr	73
Použité zdroje:.....	77
Seznam příloh.....	82

Úvod

Téma diplomové práce o uličním názvosloví města Sušice náleží do oblasti výzkumu toponomastiky, onomastické subdisciplíny. Uliční názvy jsou součástí urbanonymie, která zahrnuje všechna vlastní jména na katastrálním území města. Nejvýraznějšími zástupci jsou jména ulic, náměstí a ostatních veřejných prostorů. Předmětem této práce bude právě analýza vývoje a motivace těchto základních představitelů urbanonymie ve městě Sušice ve 20. století, v některých případech s drobným přesahem do 19. a 21. století.

Navzdory tomu, že má Sušice pouze zhruba 11 110 obyvatel,¹ její uliční názvosloví je nebyvale pestré. Vyskytují se tu názvy orientační, vzniklá z pomístních jmen, vyjadřující vlastnosti ulic, názvy motivované významnými objekty, zaměstnáním obyvatel i jména honorifikační. Některá uliční jména mají původ v německých apelativech, ale to není vzhledem k poloze města nedaleko hranic s bývalou německou jazykovou oblastí² překvapivé. Navíc Němci ve městě až do roku 1945 tvořili významnou menšinu.

Pro výzkum sušických ulic, zejména jejich vývoj, byly stěžejním materiálem archiválie z 20. století, neboť reflektují stav sušických veřejných prostranství v tomto období. Potíž představoval materiál po roce 1960, neboť v tomto roce došlo k zániku sušického okresu a město se začlenilo do okresu Klatovy. To znamenalo i ztrátu některých původních dokumentů během přesunu administrativní agendy, nebo jejich skartaci. I přesto se podařilo tam, kde nebyl známý přesný rok pojmenování, určit alespoň desetiletí.

Druhým aspektem, na který jsem se zaměřila, byla motivace pojmenování. Byla zjištěna přítomnost všech motivačních kategorií.³ Zajímavé bylo také sledovat proměny motivů v průběhu 20. století. Zaměřila jsem se na roky 1948 a 1959, jelikož představují významné mezníky v chápání honorifikačního motivu v urbanonymii.

Diplomová práce si stanovila za cíl popsat vývoj a motivaci uličního názvosloví v Sušici a tam, kde to bude možné, objasnit etymologický původ urbanonyma. Zároveň umožňuje sušickým obyvatelům poznat město v reflexi uličních místních jmen.

¹ Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2019, Český statistický úřad, Praha 2019, s. 45.

² Např. nedaleká města Kašperské Hory, Rejštejn a další obce byly převážně německé.

³ Viz tabulka na s. 70–73.

Metodologie

Diplomová práce se skládá ze dvou částí. První, teoretická část, obsahuje výklad o vlastních jménech zeměpisných, druhá, praktická část, se zabývá samotným uličním názvoslovím v Sušici. Z důvodu přehlednosti práce jsem zvolila citační úzus Českého časopisu historického (zkráceně ČČH).

Teoretická část pojednává o toponomastice, předmětu jejího bádání a materiálech, z kterých lze čerpat poznatky o toponomastickém obsahu. Bez povšimnutí nezůstává ani vývoj toponomastického výzkumu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, vztah toponyma ke krajině či význam výzkumu zeměpisných jmen pro vědu a kulturu. Pro tyto zmíněné účely jsem využila informace z odborné literatury, konkrétně z prací Vladimíra Šmilauera (*Úvod do toponomastiky*), Jaroslava Davida a Přemysla Máchy (*Názvy míst*), Milana Harvalíka (*Synchronní a diachronní aspekty české onymie*), Rudolfa Šrámka (*Úvod do obecné onomastiky*) Jaroslava Davida (*Smrdiv, Brežněves, Rychlonožkova ulice*) a Aleny Polívkové (*Naše místní jména a jak jich užívat*). Druhým tématem teoretické části byla toponomastická subdisciplína urbanonymie, její vymezení, definice a vývoj od středověku až po současnost. Zabývala jsem se rovněž pravopisem urbanonym a jejich motivací, na kterou jsem navázala kapitolou o honorifikačním pojmenovávacím motivu. Čerpala jsem z výše uvedených děl a také ze studií Davida Vaculíka (*K některým aspektům motivace v urbanonymii*, in: E. Minářová, D. Sochorová, J. Zítková, *Vlastní jména v textech a kontextech*, 2014), Jaroslava Davida (*Toponymie městského prostoru v kontextu mezioborovosti české onomastiky — kritické poznámky a perspektiva dalšího výzkumu*, in: *Studie z aplikované lingvistiky* 1, 2016) a z archivního materiálu Státního okresního archivu v Klatovech.

Praktická část sestává z vývoje sušických uličních jmen a jejich motivace. V úvodní části věnované stručné historii města Sušice je kladen důraz na urbanistický vývoj ve 20. století. Uliční jména jsou řazena podle městských částí (historické jádro, Horní předměstí a Dolní předměstí) tak, aby na sebe logicky navazovala. Zachycena jsou v podobách minulých i současných včetně důvodů jednotlivých pojmenování. V závěru praktické části jsou shrnuty některé poznatky vyplývající z výzkumu sušických uličních názvů. Pramennou základnu tvořily sušické kroniky, zápisy z jednání rady města i městského zastupitelstva, výstupy komisí městského úřadu a historické mapy. Tyto dokumenty jsem využila pro popis vývoje názvů ulic a náměstí, jejich přejmenování a zánik a odhalení motivace

pojmenování. Poslední zmiňované, historické mapy, posloužily především jako doklad anoikonymického původu některých ulic. Čerpala jsem rovněž z regionální a historické literatury od Jana Lhotáka (*Památky města Sušice*, 2012; *Sušice. Historický atlas českých měst*, 2014) Jany Bartošové (*Sušice*, 2007), Vladimíra Horpeniaka (*Šumava očima Vladimíra Horpeniaka II.*, 2014), Romana Podholy (*Odkaz staré Šumavy*, 2017), Hynka Klimka (*Šumava. Sušicko*, 2009), Radovana Rebstöcka (*Sušice 1938-1945. Okupace a osvobození*, 2005; *Sušice objektivem 20. století*, 2003) a Michala Chmelenského (*Židovské komunity na Sušicku*, 2013). Metodou explorační, která probíhala formou rozhovorů s místními pamětníky, jsem získala dodatečné informace o motivaci pojmenování některých ulic a ostatních objektů a živé toponymii města. U některých ulic se mi nepodařilo dohledat přesný rok, kdy byly pojmenovány. Určila jsem proto alespoň desetiletí na základě výstavby v dané oblasti, v některých případech jsem využila pomoci pamětníků.

Původní pravopis uličních názvů, jenž byl platný v letech 1941–1993,⁴ rozlišoval urbanonyma vzniklá z obecných a vlastních jmen, tzn. pokud bylo východiskem apelativum, psalo se s malým počátečním písmenem (*U rybníka*), pokud proprium, psalo se s velkým počátečním písmenem (*U Rybníka*). Pravopis byl změněn v roce 1993 s ohledem na obtížnost určování apelativního a propriálního původu. V této práci jsem se rozhodla zachovat současný pravopis, jelikož někdejší podoba uličních jmen, uváděná v úředních dokumentech, ne vždy odpovídala skutečnému výchozímu motivu. Tyto chyby byly zapříčiňovány neznalostí autorů, a proto byl pravopis upraven do současné podoby.

⁴ Alexandra MÜLLEROVÁ (bakalářská práce), *Vývoj kodifikace velkých písmen v zeměpisných názvech a výzkum její znalosti u žáků gymnázia*, Brno 2019, s. 11.

Teoretická část

Toponomastika a předmět jejího bádání

Toponomastika náleží mezi subdisciplíny onomastiky, nauky o vlastních jménech. Jak je z názvu patrné (topos = řec. místo, onoma = jméno), předmětem jejího zkoumání jsou jména zeměpisná, tedy taková jména, která je možné zachytit kartograficky, tzn. zobrazit na mapě.⁵

Dělí se na:⁶

- Místní jména
 - jména lidských sídlišť: obcí, osad, místních částí (samot, mlýnů, mysliven, hájoven, cihelen, hospodářských dvorů, loveckých zámků, turistických chat...), význačných staveb (hrady, kostely, lékárny, hostince), jednotlivých domů, někdy se sem řadí i jména ulic, náměstí, nábřeží, mostů, sadů
- Pomístní jména
 - jména vod = hydronyma (řeky, potoky, rybníky, jezera, bažiny, studánky, prameny, moře, průplavy...)
 - jména tvarů členitosti povrchu zemského = oronyma (orografické celky, horské skupiny, vrchoviny, pohoří, údolí, úbočí...)
 - jména pozemků = jména traťová – tj. parcel, shluků parcel, pozemkových tratí, pastvin, polesí, obor...
 - jména drobných přírodních útvarů – skal, jeskyní
 - jména jednotlivých předmětů – stromy, památkově cenné nebo důležité k orientaci, božích muk, kapliček, mohyl...
 - jména komunikací = hodonyma (cesty, železnice, přístavy)
- Choronyma (Rudolf Šrámek je řadí mezi jména pomístní) = jména dílů světa, oblastí, států, zemí, krajin, krajů, okresů

Toponyma ze své podstaty a vztahu k objektu vnější reality plní funkci diferenciací (jméno od sebe odlišuje podobné objekty – města, lesy, ulice apod.), identifikace (jméno se

⁵ Vladimír ŠMILAUER, *Úvod do toponomastiky*, Praha 1963, s. 7–8; Jaroslav DAVID – Přemysl MÁCHA, *Názvy míst. Paměť, identita, kulturní dědictví*, Brno 2014, s. 14–15.

⁶ V. ŠMILAUER, *Úvod*, s. 7–8.

ztotožňuje s objektem), lokalizace (onymického objektu podle svého jména) a nominace (týká se jmen honorifikačních).⁷

K toponymům musíme přistupovat komplexně, nejen z hlediska jazyka nebo historických souvislostí. Proto se toponomastika řadí mezi vědu s přesahem do mnoha dalších disciplín, jako např. regionální vlastivěda, kulturní antropologie a geografie.⁸

Vztah toponyma a lokality

Toponyma plní ve vztahu ke krajině tři funkce:

1. orientační (umožňují snadnou orientaci v prostoru)
2. predikativní (zeměpisná jména jako ukazatelé geografických skutečností)
3. historicko-geografickou (jsou schopna zachytit podobu krajiny tak, jak vypadala v minulosti)

Vztah toponyma s místem však není jednostranný, jméno nefiguruje jen jako indikátor rázu místa. Relace funguje i opačným směrem, povaha lokality je formována toponymem, neboť jí přiřkne individuální význam.⁹ O tom svědčí i tendence měnit jména již existujících toponym, zvláště urbanonym. Problematickými se pak jeví nová jména honorifikačně motivovaná, která nemají přímý vlastnický vztah s daným místem, a k místu se tak pojí jen symbolicky, s politicko-spoločenským kontextem.¹⁰

Toponomastický výzkum, osobnosti a díla

Rozmach zájmu o vlastní jména se datuje do 19. století. Příčinou bylo národní obrození, na jehož základě se do centra pozornosti dostal český jazyk, historie i kultura.¹¹

Toponyma se s různou četností vyskytovala v nejrůznějších (nejen) historických a regionálně vlasteneckých pracích. Skutečný toponomastický výzkum však začíná až tam, kde se o toponymech pojednává komplexně. Přesto nelze opomenout přínos historiků, neboť právě oni stáli u zrodu zájmu o českou toponymii, jmenovitě František Palacký (*O jménech místních v zemi české a moravské: Rozbor etymologický místních jmen českoslovanských*, in: ČČM, 1846), Václav Vladivoj Tomek, Josef Kalousek, Hermenegild

⁷ Jaroslav DAVID, *Smerdov, Brežněves, Rychlonožkova ulice*, Praha 2011, s. 38.

⁸ V. ŠMILAUER, *Úvod*, s. 9; J. David – P. Mácha, *Názvy*, s. 14.

⁹ J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 32.

¹⁰ J. DAVID, *Smerdov*, s. 34–35.

¹¹ Milan HARVALÍK, *Synchronní diachronní aspekty české onymie*, Praha 2004, s. 17.

Jireček (poprvé použil termín „pomístné jméno“¹²), Antonín Maloch (*Nesnáze českého horopisu*, 1854), Vincenc Brandl (*Rozpravy o jménech topických*, in: *Obzor*, 1853), Josef Válek a mnoho dalších. Nad nimi vyniká rozsahem toponomastického výzkumu August Sedláček (*Místopisný slovník historický, Snůška starých jmen*), jehož dílo se stalo materiálovým podkladem pozdějších prací v oblasti české toponomastiky. Z historiků 20. století dominovali české toponomastice František Roubík (*Soupis map českých zemí*, 1952 a 1955, *Soupis a mapa zaniklých osad v Čechách*, 1959), Ladislav Hosák a Václav Chaloupecký.

Lingvisté započali s výzkumem toponomastiky a onomastiky jako takové o něco později než historici. Mezi prvními byli v 19. století B. V. Spiess a Antonín Vašek. Okrajově věnoval onomastice pozornost i Jan Gebauer. Moderní výzkum zeměpisných jmen s důrazem na propojení historie s jazykovědou byl v Čechách představen studií Viléma Mathesia z roku 1913, byť pojednávala o toponomastice anglické. První rozsáhlejší dílo věnující se české toponomastice vyšlo z pera Ernsta Schwarze pod názvem *Die Ortsnamen der Sudetenländer als Geschichtsquelle* (1931).

Zcela nový přístup k jazykové stránce zeměpisných jmen zaujal Antonín Profous. Jako první se snažil objasnit význam pomístních jmen současně pro lingvistiku i historické bádání.¹³ Z jeho třicetiletého bádání vzniklo rozsáhlé dílo *Místní jména v Čechách I–IV* (1947–1957). Pátý dodatkový díl vznikl až po Profousově smrti ve spolupráci Jana Svobody a Vladimíra Šmilauera.

Z Profousova výzkumu vycházelo dílo Vladimíra Šmilauera *Osídlení Čech ve světle místních jmen* (1960). Lišilo se především jiným pojetím třídění místních jmen a také zohledněním oikonymických základů a kombinací jednotlivých sufixů. Na základě takového přístupu bylo možno určit životnost nejčastějších sufixů.¹⁴ V období let 1963–1980 vznikla ze Šmilauerovy iniciativy soupisová akce českých pomístních jmen. Z důvodu náročnosti celé akce bylo shromažďování anoikonym svěřeno laické veřejnosti převážně z řad kronikářů a jiných dobrovolníků a pamětníků. Potíží projektu byla možná nepřesnost tvarů některých uváděných pomístních jmen, jelikož nemusely odpovídat těm reálně užívaným.¹⁵ V současnosti jsou soupisy českých anoikonym umístěny v Oddělení

¹² J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 25.

¹³ J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 25–26.

¹⁴ M. HARVALÍK, *Synchronní a diachronní aspekty*, s. 20–21.

¹⁵ Tamtéž, s. 44.

onomastiky Ústavu pro jazyk český AV ČR v. v. i., v Praze, moravská a slezská onomastika v Oddělení dialektologickém Ústavu pro jazyk český AV ČR v. v. i., v Brně.¹⁶

Zatímco se místním jménům v Čechách věnovali A. Profous a V. Šmilauer, na Moravě a ve Slezsku se místnímu jmény zabývali Ladislav Hosák a Rudolf Šrámek (*Místní jména na Moravě a ve Slezsku* I., II., 1970). Z novějších děl patří mezi významná *Zeměpisná jména v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* (2004) od Ivana Lutterera a Rudolfa Šrámka.

Od 19. století byla toponomastika součástí pomocných věd historických, a přestože se od druhé poloviny 20. století formovala jako věda lingvistická, mnozí historici na ni dodnes pohlížejí jako na disciplínu historickou. Z jazykovědného hlediska tkví riziko toponomastického výzkumu v nedostatečné znalosti zkoumané látky, chybné etymologii vlastních jmen či tendencích k pouhému výčtu toponym bez dostatečné jazykové analýzy.¹⁷

V některých zemích spadá toponomastika dodnes mezi pomocné vědy historické (Nizozemsko, Švýcarsko). Jinde je řazena k vědám sociologickým (USA) či demografickým (Rakousko). Ve Francii je dokonce považována za vědu estetickou.¹⁸

Význam toponomastiky pro vědu a kulturu

Studium vlastních jmen zeměpisných je prospěšné celé řadě vědních disciplín, které mohou poznatky z oblasti toponomastiky využít k obohacení vlastního bádání.

Lingvistika může z toponym čerpat poznání o slovní zásobě. Jazykovědci, kteří se zabývají historickou mluvnicí, mají možnost objevit v základech místních a pomístních jmen již nepoužívanou a zapomenutou slovní zásobu, která se zachovala právě kvůli sepjetí toponyma v tom konkrétním tvaru s danou lokalitou, a tak se vyhnula přirozeným tendencím ve vývoji jazyka.¹⁹ Toponymum se stane jakousi „nálepkou“, takže i po zániku obecného jména funguje jako separovaná složka.²⁰

Kromě historické mluvnice je toponomastika (a celá onomastika) spjata s dialektologií. Tato disciplína má vlastní označení onomastická dialektologie. Dialektologie pomáhá určit

¹⁶ J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 23.

¹⁷ J. DAVID, *Toponymie městského prostoru v kontextu mezioborovosti české onomastiky – kritické poznámky a perspektiva dalšího výzkumu*, in: *Studie z aplikované lingvistiky* 1, 2016, s. 40–41.

¹⁸ Rudolf ŠRÁMEK, *Úvod do obecné onomastiky*, Brno 1999, s. 50.

¹⁹ V. ŠMILAUER, *Úvod*, s. 190; R. ŠRÁMEK, *Úvod*, s. 12–13.

²⁰ M. HARVALÍK, *Synchronní a diachronní aspekty*, s. 43.

nářeční tvar vlastních jmen, jejich obměny nebo původ, naopak vlastní jména pomáhají zjišťovat někdejší rozsah dialektologických jevů.²¹

Pro historii je toponomastika důležitá obzvláště tam, kde zkoumáme osídlení a vývoj kultur nebo hospodářskou a sociální progresivitu.²²

Geografie se o toponomastické poznatky opírá především v souvislosti s mapovým materiálem, jehož nedílnou součástí je přesné zaznamenání a pojmenování daného sídla či lokality. Nebezpečí takto použitého toponomastického materiálu tkví k tomu, že je vždy potřeba zvolit jen jednu variantu pojmenování téhož místa, a tak může dojít k zániku rozličných variací, které by jinak mohly posloužit k dalšímu toponomastickému výzkumu.²³

Historická geografie může pomocí pomístních jmen poznávat dřívější vzhled krajiny, např. pokud pole nebo louka nese označení *V rybníku*, je pravděpodobné, že se v těchto místech kdysi nacházela vodní plocha.

Východiska toponomastiky

Chceme-li zkoumat toponyma, je potřeba nejprve bádát v takových materiálech, ve kterých se zeměpisná jména ve vyšší či menší míře vyskytují:

Materiály historické:

Stěžejním materiálem pro výzkum starých toponym jsou listiny. V nich je možné najít jména obcí a vodních ploch a toků, řídkěji i jména pohoří a zalesněných oblastí a zcela výjimečně i jména cest. Nejedná se však o zdroj zcela spolehlivý, může se totiž stát, že zkoumaná listina není pravá. A pokud pravá je, přesto lze narazit na komplikace v podobě nedůslednosti písaře, který z nedbalosti jméno zkomolil nebo uváděl dvě varianty téhož jména v jedné listině.²⁴

Toponyma je možné nalézt rovněž v úředních knihách. Pro starší období poslouží úřední knihy církevní, české desky zemské, městské knihy a knihy feudální (např. urbáře). Je-li zkoumáno období po bitvě na Bílé hoře, tedy od roku 1620, lze použít Berní rulu, vůbec první systematickou deskripci Čech podle krajů a panství. Ekvivalentem pro Moravu a Slezsko jsou moravské lánové rejstříky a Slezský karolinský katastr. Dalšími dokumenty

²¹ M. HARVALÍK, *Synchronní diachronní aspekty*, s. 35.

²² V. ŠMILAUER, *Úvod*, s. 191.

²³ J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 18.

²⁴ V. ŠMILAUER, *Úvod*, s. 28–34.

pro pozdější období jsou josefinský a stabilní katastr, dále publikace Jaroslava Schallera, Jana Gottfrieda Sommera a Franze Josefa Schwoye.²⁵

Materiály zeměpisné:

Hlavním zeměpisným pramenem toponym jsou mapy. V nich nalezneme jak místní, tak i pomístní jména. Jako v případě listin je nutná obezřetnost zejména u starších map, které obsahují mnoho nepřesností. To pramení především z neznalosti jazyka ze strany tvůrce. Současný toponomastik může vycházet ze Soupisu map českých zemí I, II od Františka Roubíka, pro údaje z 19. a 20. století má největší význam vojenské mapování I, II a III.²⁶ Další zdroj poznání tvoří katastrální mapy.

Kromě map je možno využít také atlasy, lexikony sídlišť a zeměpisná díla jako cestopisy a deníky z cest.

Materiály nářeční:

Podoby místních a pomístních jmen, které zůstaly zachovány v nářečí, neřídka vychází ze starších tvarů toponym, které by jinak zanikly.²⁷ Mimo to jsou tato jména cenným dokladem existence již zaniklých apelativ a hláskových změn.²⁸

Úskalí takto zachovalých jmen ale spočívá v možných vlivech lidové etymologie,²⁹ proto nemusí být jejich skutečný původní význam odhalen. Přesto nářeční tvar mnohdy zachová podobu původního toponyma, na rozdíl od spisovné varianty. To je důležité zejména tam, kde se rozchází nářeční podoba se spisovným jazykem. Dalším přínosem toponym v nářečním tvaru je jejich sepětí s přírodními a sociokulturními podmínkami daného dialektického území.

Není výjimkou upravení toponym z nářeční a nespisovné podoby do podoby spisovné (Černejš → Černýš), mnohdy i z důvodu negativní konotace původního tvaru (Hloupětín → Hloubětín, Mrdákov → Mrákov).³⁰

²⁵ Tamtéž, s. 40–44.

²⁶ Tamtéž, s. 47.

²⁷ Tamtéž, s. 52.

²⁸ M. HARVALÍK, *Synchronní a diachronní aspekty*, s. 42.

²⁹ V. ŠMILAUER, *Úvod*, s. 52.

³⁰ Tamtéž, s. 59.

Třídění zeměpisných jmen podle významu oikonymických základů (podle V. Šmilauera)³¹

Nejčastějším základem toponym jsou substantiva, a to jak propria (jména osobní i zeměpisná), tak i apelativa (konkrétní i abstraktní). Druhou nejčetnější kategorií jsou adjektiva a jejich derivace. Méně častý základ tvoří slovesa a celé věty (Hledšebe).

Místní jména (= oikonyma) jsou tvořena ze jmen obecných a osobních nebo ze slov cizího původu. Odráží charakter a okolnosti vzniku obce nebo odkazují na její obyvatele. Podobně je tomu i u pomístních jmen. Stejně jako oikonyma poukazují na krajinný ráz, ale jelikož ale nejsou svou povahou určena k obývání, vztahují se zejména k majitelům lokality nebo k činnosti, která je na nich prováděna. Šmilauer z kategorie anoikonym zvlášť vyděluje názvy vodních ploch.

Oikonyma

a) Základem apelativum:

- a. Poloha osady (terénní útvary a půda – Hůrka, Podolí, Hlilnice, Lány; voda – Řečice, Ústí; porosty – Bor, Paseka; zvířata – Kozí)
- b. Označení samotné osady (typ – Dolní Lhota, Stará Ves, Nové Město; speciální funkce – Stráž, Hamry; budovy – Kostelec, Hradec, Hrádek)

b) Základem antroponymum:

- a. Jméno majitele osady (vždy v čísle jednotném) – přenesení jména do názvu obce v nezměněné variantě (Miroslav), přenesení jména s příponou -ov, -ova, -ín, -ina, -yně (Staňkov, Merklín),
- b. Jméno majitele se přeneslo na označení osadníků (vždy v čísle množném) – prosté přenesení (Bubny), přenesení s příponou -ice, -any (Plánice, Kožlany)
- c. Označení obyvatel podle jiných zřetelů – původ osadníků (Němče), ráz osady, zaměstnání (Kladruby), vlastnosti, události, přezdívky

c) Ostatní:

- a. Cizí původ – složená jména německého původu (končí na -dorf, -berg, -burg, -stein, -tal, -wald, -bach), německá jména již počeštěná (Frenštát,

³¹ Tamtéž, s. 109–115.

Bruntál, Žamberk), jména před slovanská (Přimda), italského původu (Beroun, Benátky), jména biblická (Tábor)³²

b. Jména nejasného původu (Liberec)³³

Anoikonyma

- a) Obecné poměry a rysy – místo (Plac), poloha (Dolejší les), vzdálenost (V končinách), velikost (Na Široké), rychlost, tvar (Okrouhlík, Hrby), barva (Zelený vrch), hodnocení (Studené pole), stáří (Staré hutě)
- b) Povrch – vyvýšeniny (Na vrchu), svahy (Ve svahu), propadliny (V jamách), ostrovy (Králičí ostrov), půda a její složení (Hliniční vrch, Pískovec), vody (Tříjezerní slat'), atmosférické úkazy (Větrný)
- c) Rostliny – části rostlin, druh dřeva (Březová hora, Dub), porosty (Háje), pastviny (Na Pastvičkách), zahrady (Pod sadem, Zahrádky)
- d) Zvířata – volně žijící, domácí (Kraví hora, Lišák)
- e) Lidský faktor
 - a. Majetek, postavení majitele (Knížecí stolec, Královský hvozd, U Školy, Veverkovo pole)
 - b. Práce (Hliniště, Hutě, U Cihelny, Jatka, Pod pastouškou)
 - c. Produkty lidské činnosti – zahrnuje správní celky, názvy sídlišť a staveb, cest apod. (Za vsí, Mezi cestami, U pumpy, U kapličky)
 - d. Religiozita a historie – zahrnuje náboženství, pověry, zvyky, místní historii apod. (Čertův vrch, Peklo, Svatý Martin)
- f) Ostatní – před slovanská, jména cizího původu

Vodní jména

V. Šmilauer vyděluje mimo základních místních a pomístních jmen ještě samostatnou kategorii jmen vodních ploch, kterou tak odděluje od klasického zařazení mezi pomístní jména.³⁴

- a) Obecná jména
- b) Charakter vody – barva, chuť, teplota (Teplá, Studená Vltava)
- c) Okolí toku (Drnový potok)
- d) Lidský faktor (Kusmoukovský rybník, Mlýnská stoka)

³² Alena POLÍVKOVÁ, Naše místní jména a jak jich užívat, Praha 2007, s. 13–14.

³³ Tamtéž, s. 14.

³⁴ Srov. tamtéž, s. 7–8.

Urbanonymie jako subdisciplína toponomastiky

Urbanonymie je subdisciplína toponomastiky, která zkoumá názvy v městském prostoru (objekty, ulice a instituce spjaté s městem). Tato toponyma označujeme pojmem *urbanonyma*. Pro lidskou společnost plní několik funkcí: kromě již uvedených, která jsou společná všem toponymům, zejména funkci administrativně správní. Nejčastěji se s nimi setkáme právě v oficiální úřední komunikaci. Pro městskou správu je důležité, aby byl prostor města co nejpřehlednější, a tím se předcházelo komplikacím a nedorozuměním jak mezi příslušným úřadem a občany, tak i mezi úřady navzájem.³⁵ Urbanonyma nevznikají spontánně, jejich vznik je řízen příslušnými městskými úřady.³⁶ Výjimku tvoří staré vžité názvy, které vznikly mnohdy již ve středověku.

Urbanonyma nejsou jen označení ulic, parků, náměstí, sadů. Urbanonymie sestává i z názvů restaurací, kin, hotelů, autobusových zastávek hromadné dopravy, lékáren a letišť.³⁷ Často se především v nových městských zástavbách vyskytují tzv. tematické uliční celky³⁸ – jména sousedících ulic spolu kontextově souvisí, např. tematické uliční celky z názvů stromů, ptáků, ze jmen malířů, spisovatelů, politiků atd.

Vymezení urbanonym v rámci toponomastiky není jednoznačné. Někteří jazykovědci je řadí k pomístním jménům do kategorie hodonym, jiní ke jménům místním nebo na pomezí obou skupin.³⁹ Je také rozdíl mezi urbanonymií městského jádra a periferie, neboť mají obě oblasti rozdílné toponymické charakteristiky.⁴⁰

Vývoj uličního pojmenování v průběhu staletí

První uliční názvy vznikaly již ve středověku. Tehdejší město se od toho současného značně lišilo – bylo obeháno hradbami s branami a ulice často tvořily pravidelnou síť. Centrem dění ve městě bylo náměstí a jiná prostranství a objekty, kde se lidé shromažďovali (tržiště, kostely, lázně, masné krámy atd.). Lidé měli přirozenou potřebu tato důležitá místa pojmenovávat, a to zejména kvůli snadnější orientaci v prostoru (funkce

³⁵ Jana MATUŠOVÁ, *Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí*, Naše řeč 72, 1989, s. 179–187, <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6863> (19. 4. 2020).

³⁶ Tamtéž.

³⁷ J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 54.

³⁸ Tamtéž, s. 51.

³⁹ Tamtéž, s. 15–16.

⁴⁰ J. DAVID, *Toponymie městského prostoru v kontextu mezioborovosti české onomastiky – kritické poznámky a perspektiva dalšího výzkumu*, Studie z aplikované lingvistiky 1, 2016, s. 47.

orientační) a odlišení podobných objektů (funkce rozlišovací).⁴¹ Středověké názvy byly nejčastěji odvozeny od polohy, směru nebo charakteru pojmenovávaného objektu (Horní/Dolní ulice, Pražská atd.), podle povolání a příslušnosti obyvatel (Pekařská, Německá, Židovská) či podle významných objektů, které se poblíž nacházely (Kostelní, Klášterní, U masných krámů). Jsou doložena i posměšná označení ulic, která odkazují na zanedbanou úpravu nebo špatnou pověst ulice (Zlatá, Fialková atd.). Pojmenování nebylo pevně dané, takže se jedno místo mohlo označovat i několika názvy současně.⁴²

Až do přelomu 18. a 19. století nebyla podoba uličního názvosloví ustálená. Situace se změnila v letech 1770–1771, kdy vešel v platnost zákon o číslování domů. Stále se rozrůstající města a zrychlující se životní tempo však vyžadovaly přesnější a rychlejší orientaci ve městech, a tak bylo v roce 1857 uzákoněno nařízení o nové soustavě uličních jmen a číslování budov, které vedlo ke standardizování uličních pojmenování.⁴³

Standardizace urbanonym spolu s jazykovou a společenskou situací v českých zemích stála u zrodu prvních honorifikačně motivovaných názvů. Jména po osobnostech kulturního života jako *Jungmannova*, *Nerudova* či *Havlíčková* se staly součástí toponymie stále se rozrůstajících měst.⁴⁴

Od 20. století se honorifikační motiv stává nedílnou součástí měst. Po celou první polovinu 20. století bylo možné pojmenovávat ulice po žijících osobách (*Masarykova*, *Stalinova*). Nežádoucí bylo volit jména osobností, které měly záporný postoj ke státu či kritizovaly politický režim.⁴⁵ Nebyly však kladeny nároky jen na volbu osobnosti, ale i na vzhled místa, jež neslo honorifikační označení. Muselo být upravené a celkově dostatečně reprezentativní.⁴⁶ Ve 30. letech 20. století se objevují ulice nesoucí jména rostlin a zvířat (*Lipová*, *Jabloňová*).⁴⁷

Po druhé světové válce byly hromadně odstraňovány nevhodné názvy a nápisy, zvláště ty, které odkazovaly k nacistické okupaci, včetně nápisů německých. Od roku 1948 se v souvislosti se změnou politické situace změnil i charakter uličního názvosloví. Místa

⁴¹ M. HARVALÍK, *Synchronní a diachronní aspekty*, s. 29.

⁴² J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 46–47.

⁴³ Tamtéž, s. 47–48.

⁴⁴ Jaroslav DAVID, Urbanonymum, in: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (edd.), *Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2017, <https://www.czechency.org/slovník/URBANONYMUM> (21. 4. 2020).

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

⁴⁷ David VACULÍK, *K některým aspektům motivace v urbanonymii*, in: Minářová, E., Sochorová, D., Zítková, J. (edd.) *Vlastní jména v textech a kontextech*, 2014, s. 103.

zvláštního významu (náměstí, třídy) se přejmenovávaly jmény politiků, nezářídka zahraničních, obzvláště z bývalého Sovětského svazu. Kromě nich se objevovala jména spjatá s různými organizacemi (*Pionýrská*) a jména oslavná (*Československé armády*).⁴⁸

Kritika Stalinova kultu osobnosti na počátku 60. let stála za upuštěním od pojmenovávání míst po žijících osobách.⁴⁹ Naopak se objevují tzv. „reklamní urbanonyma“, která odkazují např. k nedaleké zajímavosti (*K Vyhlídce*) nebo lákavému charakteru ulice (*Letní, Na Vyhlídce*).⁵⁰ Ulice nové městské zástavby v místech někdejší zemědělské plochy převzala jména od pomístních jmen spjatých s původní krajinou.⁵¹ Tak můžeme v okrajových částech měst najít ulice jako *U Rybníka* nebo *Pod Lesem*.

V současný městský toponymický prostor se příliš neliší od toho z druhé poloviny 20. století. Stále se ve velké míře vyskytují motivy rostlinné, zvířecí i honorifikační i z anoikonym. Rozdíl je v tom, že volba osobností, institucí, po nichž se pojmenovává, se přizpůsobila současné politické situaci. Namísto ulice *Klementa Gottwalda* je tak možné například nalézt ulici *Václava Havla* (Kadaň) nebo ulici *Jirousovu* (Praha-Řeporyje), místo ulice *Pionýrské* ulici *Skautskou* (Plzeň).

Pravopis urbanonym

Psaní velkých a malých počátečních písmen se v případě uličních názvů řídí jednoduchou poučkou. Obecná označení lokalit – ulice, třída, náměstí, nábřeží, sady – píšeme s malým počátečním písmenem, konkrétní přívlastek, který ulici/třídě/náměstí náleží, píšeme s velkým počátečním písmenem (Krátká ulice, náměstí Svobody). Skládá-li se přívlastek z více slov, pravidla se různí podle typu přívlastku:

1. Spojení s předložkou
 - a. Předložka + substantivum: písmena obou počátečních písmen jsou velká (K Můstku, U Tržnice)
 - b. Předložka + adjektivum + substantivum: předložka a adjektivum se píše s velkým písmenem, substantivum s malým (Na Dlouhé louce, U Podolského sanatoria), pouze v případě, kdy je spojení adjektiva a substantiva samo vlastní jméno, jsou všechna počáteční písmena velká (*V Nových Vokovicích*)

⁴⁸ D. VACULÍK, *K některým aspektům*, s. 104–105.

⁴⁹ J. DAVID, *Urbanonymum*, *Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2017, <https://www.czechency.org/slovník/URBANONYMUM> (21. 4. 2020).

⁵⁰ D. VACULÍK, *K některým aspektům*, s. 103.

⁵¹ J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 52.

2. Apelativní substantivum a proprium ve 2. pádě: oba přívlastky píšeme s velkým písmenem (*Kpt. Jaroše, Bratři Čapků*)
3. Adjektivum + substantivum: podobné jako v případě 1b, přídavné jméno s velkým, podstatné jméno s malým počátečním písmenem (*Československé armády, 1. máje* = *Prvního máje*), existuje však výjimka, a to ulice Nový Svět, původní městská část Prahy, jejíž pravopis přešel i do uličního názvu
4. Adjektivum + adjektivum: jsou u názvy, které se skládají ze dvou přídavných jmen, v takových případech se píší obě počáteční písmena velká (*Malá Štěpánská*)⁵²

Podle pravidel českého pravopisu z roku 1957 se v uličních názvech rozlišovalo, zda jméno pochází z apelativa nebo propria. Bylo tak možné se setkat s ulicí Na Rybníčku, jelikož se jednalo o původní oikonymum, zaniklou osadu Rybníček, i s ulicí U rybníku, protože název odkazoval k obecnému jménu „rybník“. Jelikož takový pravopis činil mnohým potíže, pravidla z roku 1993 pravopis sjednotila, viz bod 1a. Přesto si některá města zachovala jména ulic s původním pravopisem, neboť by pro ně změna znamenala zásah do městského rozpočtu.⁵³

Pojmenovávací motivy současné urbanonymie

Striktní kategorie motivace pojmenování ulic a prostranství neexistují. Třídění jmen závisí i na zkoumané lokalitě, např. města v příhraničních oblastech mají soustavu významové motivace méně pestrou.⁵⁴

Jako nejkompexnější se jeví rozdělení uličních jmen podle Davida Vaculíka:⁵⁵

Motivace související s místem fyzicky:

1. Motiv orientační
 - a. směr (Pražská – směřuje k Praze)
 - b. poloha (Na Stráni, U Vody)
2. Motiv vlastnosti
 - a. tvar (Šikmá, Přímá, Rohová)
 - b. funkce (Spojovací, Návazná)
 - c. význam (Hlavní, Vedlejší)

⁵² Internetová jazyková příručka, Ústav pro jazyk český AV ČR, <https://prirucka.ujc.cas.cz/>; Vladimír ŠAUR, *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*, Praha 2005, s. 169.

⁵³ Internetová jazyková příručka, Ústav pro jazyk český AV ČR, <https://prirucka.ujc.cas.cz/> (21. 4. 2020).

⁵⁴ J. Matúšová, *Vývoj*, s.

⁵⁵ D. Vaculík, *K některým aspektům*, s. 102–103.

- d. stáří (Nová, Stará)
 - e. charakter (Krátká, Úzká)
3. Významný objekt – v ulici se buď fyzicky nachází či nacházel, nebo k němu ulice vede (Nádražní, Poštovní).
 4. Zaměstnání a původ obyvatel prostoru (Truhlářská, Židovská)
 5. Z oikonyma nebo anoikonyma (U Lesa, Na Fufernách)

Motivace související s místem symbolicky:

1. Motiv honorifikační
 - a. Významná osobnost – pojmenování podle osobnosti může být trojího charakteru:
 - i. Regionální – osobnost souvisí s konkrétní lokalitou (rodák, studium na místní škole, v daném městě působil...)
 - ii. Národní – osobnost svou činností přispěla k rozvoji konkrétního národa nebo státu, objevuje se v uličních názvech měst napříč regiony (Nerudova, Jiráskova, Masarykova...)
 - iii. Nadnárodní – osobnost je mezinárodně významná (Nobelova)
 - b. Instituce – tělovýchovné, armádní atd. (most Pionýrů)
 - c. Historická událost/datum (28. října, 5. května atd.)
 - d. Místo – název se reálně nevztahuje k pojmenovanému objektu (Skotská, Irská)
 - e. Abstraktní pojem/hodnota – svoboda, mír (od toho *náměstí Svobody*, *Mírová ulice* apod.)
2. Motiv dedikační – pojmenování je věnováním nějaké osobě⁵⁶

Honorifikační motiv nenesou jména vzniklá procesem osidlování a kolonizace ani jména s náboženskou tematikou.⁵⁷

Standardizovaná a živá urbanonymie

Ve městech je možné se setkat s dvěma typy urbanonym. Buď s těmi, která se vyskytují v oficiálních dokumentech a na uličních tabulkách a mají status oficiálního názvu, nebo s takovými jmény, která oficiálně neexistují, ale přesto figurují v každodenním životě obyvatel.

⁵⁶ M. HARVALÍK, *Synchronní a diachronní aspekty*, s. 30.

⁵⁷ J. DAVID, *Smrdiv*, s. 34.

Standardizovaná urbanonyma jsou jakýmsi průsečíkem historického vývoje uličních názvů a moderních tendencí v názvosloví městského prostoru a jejich podoba je tvořena a upravována příslušnými místními úřady.⁵⁸ Ačkoliv se tím usnadní komunikace mezi lokálními institucemi, nevýhodou standardizované urbanonymie je její proměnlivost, zvláště dochází-li ke změně politického režimu. Problém je i v případě, není-li do aktu pojmenování zapojena veřejnost. Ta pak na oplátku reaguje nezájmem o standardizovaná uliční označení.⁵⁹

Živá urbanonymie nevzniká z podnětů městských úředníků. Vytváří ji obyvatelé města, kteří si jejím prostřednictvím přizpůsobují městský prostor vlastním potřebám orientačním a komunikačním. Od standardizované urbanonymie nemusí být striktně oddělená. Častým typem živých urbanonym jsou modifikovaná univerbizovaná jména se slovtvorným sufixem *-ák* (Husák, Václavák), která vznikla z původních víceslovných standardizovaných názvů (Husovo náměstí, Václavské náměstí), nebo se sufixem *-ka* (Husova ulice, Višňová ulice, Koldinova ulice → Husovka, Višňovka, Koldinka). Dalším typem živých jmen jsou ta, která nemají s oficiální podobou názvu daného místa nic společného.⁶⁰

Honorifikační pojmenování jako prostředek politické moci

Honorifikačně motivované názvy se v prostoru města formovaly českou urbanonymií od 19. století po současnost. První honorifikační uliční jména se objevila v polovině 19. století v souvislosti se standardizací městských názvů a národním obrozením. Masové používání honorifikace se nejen v urbanonymií, ale i v oikonymií a chrématonymií objevuje až ve 20. století a vrchol zažívá v období totalitních režimů.⁶¹

Funkcí honorifikačně motivovaných toponym není primárně orientace v prostoru. Takové toponymum má buď minimální nebo žádný reálný vztah k pojmenované lokalitě a souvisí s ní jen na úrovni symbolicky posesivní. Plní tak primárně funkci nominační a ideologickou, která však musí být v souladu s aktuální ideologií.⁶² Kromě ní se objevuje funkce poznávací. Lidé získávají na základě uličních označení podle osobností, událostí a hodnot povědomí o minulosti svého národa a jeho kulturním přínosu. V některých

⁵⁸ J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 55.

⁵⁹ Tamtéž, s. 59.

⁶⁰ J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 65–66.

⁶¹ J. DAVID, *Smrdiv*, s. 34.

⁶² Tamtéž, s. 35, 38, 45–46.

případech je honorifikační název spojen s objektem (v Komenského ulici se nachází vzdělávací zařízení).⁶³

Politická moc používá honorifikační toponyma jako jeden z prostředků ideologického nátlaku na obyvatele. Jaroslav David označuje takové jednání jako „toponymický newspeak“. Lokalita je vytržena z původních historických, sociálních a kulturních vazeb a je jí přidělena nová souvislost, jež odpovídá zájmům nové vlády.⁶⁴ Nejvýrazněji se honorifikace uplatňuje ve městech. Hustota osídlení zde představuje nejsnadnější možnosti reprezentace a demonstrace politické moci. (názvy míst, s. 50) V českém prostředí 20. století uplatňoval ideologickou konotaci honorifikačních pojmenování především komunistický režim. V 50. letech byly na nových sídlištích voleny převážně honorifikační názvy ulic. Tato toponymická tendence v 60. letech částečně ustoupila⁶⁵ v souvislosti s kritikou kultu osobnosti.

Zvláštní postavení mezi honorifikačními jmény, zejména v uličním názvosloví, mají jména motivovaná osobnostmi regionálního významu. To je dáno tím, že v tomto případě existuje alespoň minimální vztah osoby s místem. Příkladem může být pojmenování jedné sušické ulice jménem Karla Klostermanna, neboť se narodil v domě, který se nachází právě v této ulici.

Úskalí honorifikačně motivovaných jmen

Největší slabinou těchto názvů je jejich nestabilita. Ta spočívá v provázanosti honorifikačních jmen s politickou a ideologickou situací. Změní-li se tato situace, změní se i jméno.⁶⁶ Není proto výjimečné i několikanásobné přejmenování některých ulic ve 20. století, kdy se u moci vystřídal několik režimů a ideologických postojů.

1. 1918 zánik Rakouska-Uherska a vznik demokratického Československa: mizí názvy připomínající monarchii, místo nich se objevují jména českých politiků, kteří se zasloužili o vznik ČSR (T. G. Masaryk, Edvard Beneš, Antonín Švehla...)⁶⁷
2. 1939–1945 Protektorát Čechy a Morava: objevují se pojmenování po Adolfu Hitlerovi (Ostrava, České Budějovice, Brno...)⁶⁸

⁶³ M. HARVALÍK, *Synchronní a diachronní aspekty*, s. 34.

⁶⁴ J. DAVID, *Smrdiv*, s. 44.

⁶⁵ J. DAVID – Mácha, *Názvy*, s. 49.

⁶⁶ M. HARVALÍK, *Synchronní a diachronní aspekty*, s. 30.

⁶⁷ SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 636, sign. Kr 2; Lenka KŘÍŽOVÁ – Jiří MARTÍNEK a kol. – *Od Karlova mostu ke Gottwaldovu*, Praha 2017, s. 106.

⁶⁸ L. KŘÍŽOVÁ – J. MARTÍNEK, *Od Karlova Mostu*, s. 106.

3. 1945–1948 Druhá republika: návrat k předválečnému stavu
4. 1948–1961 komunistická totalita, kult osobnosti: masivní uplatňování honorifikace, internacionální názvy
5. 60. léta–1968: „socialismus s lidskou tváří“: částečné upouštění od honorifikace⁶⁹
6. 1968–1989: normalizace
7. 1989 – současnost: likvidace názvů připomínajících komunistický režim⁷⁰

Přejmenování může mít trojí příčinu: 1. zánik sídliště, např. ve spojitosti s kolektivizací; 2. transformace statutu lokality, která se odrazila v gramatickém rodu zeměpisného jména; 3. mocenský základ.⁷¹

Výsledkem změn názvů toponym, přičemž tyto změny vycházejí z nařízení instituce, tedy shora, je nedůvěra a netečnost místních obyvatel k honorifikačně motivovaným toponymům.⁷² Docházelo i ke změnám honorifikačních uličních jmen na původní orientační z důvodu jejich nepřijetí usedlíky.⁷³

Předpokládaným modelem byla situace, kdy orientační toponym bylo během politické změny nahrazeno honorifikačním toponymem a s příchodem druhé politické změny opět přejmenováno původním orientačním názvem. Reálný stav nezdědka vypadal tak, že druhá změna politického systému vyvolala zavedení zcela nového pojmenování⁷⁴ namísto původního vžitého.

Jsou doloženy situace, kdy bylo původní toponym již od počátku honorifikačního rázu. V období komunistického režimu byl název změněn na jiný, rovněž honorifikační název, avšak odpovídající dobové ideologii. Po roce 1989 ovšem nedošlo k návratu původního předkomunistického označení, ale k novému pojmenování s odůvodněním, že jméno, jímž byla lokalita před rokem 1948 nazývána, není tak významné jako kdysi.⁷⁵

⁶⁹ Srov. Sušice: SOkA Klatovy, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

⁷⁰ Srov. Sušice: tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 265.

⁷¹ J. DAVID, *Smrdiv*, s. 35.

⁷² DAVID – Mácha, *Názvy*, s. 56.

⁷³ Srov. Sušice: SOkA Klatovy, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

⁷⁴ J. DAVID, *Smrdiv*, s. 42.

⁷⁵ M. HARVALÍK, *Synchronní a diachronní aspekty*, s. 32.

Uliční hierarchie

Uliční prostory jsou vymezeny takovým způsobem, aby byly schopny zajistit služby a průjezdnost areálem, a to především pro pěší a cyklisty. Pro správné fungování urbanistické infrastruktury se ulice vzájemně propojují a vytváří uliční síť.⁷⁶

Ulice jsou v městském prostoru rozděleny podle důležitosti v rámci dopravy a významnosti.⁷⁷

Třídy

Jsou to ty nejdůležitější ulice s významem pro celé město. Představují důležité dopravní tepny s velkou vybaveností jak obchodní, tak společenskou. Společně s významnými ulicemi tvoří páteř uliční městské sítě.

Významné ulice

Charakterizují se jako ulice, které jsou v soustavě otevřeného prostoru města vysoce významné a důležité, avšak jen pro městské čtvrti, nikoliv pro město jako celek.

Lokální ulice

V rámci městského prostoru nemají lokální ulice mimořádný význam. Svou povahou pouze doplňují soustavu tříd a významných ulic.

Obslužné ulice

Nejméně významný typ ulic v urbanistické struktuře představují obslužné ulice. Slouží především lokální obsluze daného areálu. Obvykle se jedná o ulice se sníženou hustotou dopravy a omezenou rychlostí v tzv. obytných zónách a městských částech s řídkou zástavbou.

⁷⁶ *Pražské stavební předpisy 2014 s aktualizovaným odůvodněním*, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Praha 2014, s. 61.

⁷⁷ Tamtéž, s. 67–68.

Praktická část

Koncepce praktické části

Nejprve bude stručně představena historie města s důrazem na urbanistický vývoj, a to od jeho založení až po současnost. Dále objasnění vzniku pojmenování sušických ulic a prostranství a jejich a případné změny v názvech v průběhu 20. století. Následuje tabulka, ve které je přehledně vypsána motivace pojmenování jednotlivých ulic. Z údajů v ní uvedených vychází grafické znázornění motivací a jejich zastoupení v procentech (např. podíl honorifikačně motivovaných jmen).

Stručné dějiny města Sušice

Historie města do 20. století

První písemná zmínka o osadě Sušice na levém břehu řeky Otavy pochází z roku 1233 v souvislosti s patronátem nad sušickou farou,⁷⁸ ale předpokládá se, že vznikla nejpozději v 11. století stejně jako osada Nuželice na pravém břehu, dnešní Horní předměstí.⁷⁹ Důvodem osídlení byl zlatonosný písek, vyskytující se v řece, a také obchodní stezky, z jižních do severozápadních Čech a z Čech do Podunají.⁸⁰ Sídelním jádrem raně středověké osady byl s největší pravděpodobností ostrov v jižní části dnešního historického jádra, obtékáný potokem Roušarkou a ještě jedním potokem, jehož jméno se nedochovalo.⁸¹ O tom svědčí i německý název sídla „Schüttenhofen“, který lze přeložit jako „dvory na náplavu⁸²“.⁸³

Sušice získala status města královského za vlády Přemysla Otakara II., přesný rok však není známý, ale předpokládá se, že to bylo po roce 1273, protože toto období je spojeno se zakládáním královských měst v českém podhůří. Objevují se ale i názory, že se královským městem Sušice stala až za doby panování Václava II., neboť první zprávy o městské pečetě a sušických radních pochází až z roku 1290⁸⁴.

⁷⁸ Jiří MARTÍNEK, *Sušicko – bylo či nebylo?*, in: *Historická geografie* 30, Praha 1999, s. 88.

⁷⁹ Vladimír HORPENIAK, *Šumava očima Vladimíra Horpeniaka II.*, Plzeň 2014, s. 30.

⁸⁰ Jana BARTOŠOVÁ, *Sušice*, Praha-Litomyšl 2007, s. 5.

⁸¹ Tamtéž, s. 28.

⁸² Náplav = naplavenina, to, co voda naplavila, *Staročeský slovník*, [seš.] 1–26, Praha 1968–2008, <https://vokabular.ujc.cas.cz/> (17. 11. 2019).

⁸³ V. HORPENIAK, *Šumava*, 2014, s. 30.

⁸⁴ J. BARTOŠOVÁ, *Sušice*, s. 7.

Období vlády Lucemburků přineslo městu nejen nejstarší privilegia, jako například práva na rýžoviště zlata, ale i opevnění⁸⁵. Dokonce je v zákoníku Karla IV. *Maiestas Carolina* uváděno mezi městy, která nemohou být zastavena nebo zcizena koruně.⁸⁶ Za husitských válek obec náležela k Táborskému městskému svazu až do bitvy u Lipan a účastnila se bitvy u Živohoště.⁸⁷ Jako silně utrakvistická stála Sušice na straně stavovského povstání proti Ferdinandu II. O privilegia Sušice přišla v souvislosti s účastí na povstání českých stavů v letech 1546–1547.⁸⁸ Po porážce stavů na Bílé hoře roku 1620 ztratila značnou část majetku a byla vystavena rekatolizačním snahám.⁸⁹ Koncem Třicetileté války, během které bylo město drancováno, přišel do Sušice řád kapucínů a roku 1655 zde byl vysvěcen klášter, který se stal zanedlouho poutním místem.⁹⁰

Po staletí se město potýkalo s četnými požáry, ty se na druhou stranu staly podnětem k nové výstavbě. První zaznamenaný požár se datuje do roku 1464. Další z roku 1592 podnítil výstavbu pozdněrenesančních domů na náměstí a radnice.⁹¹ Doba renesance představovala pro město období rozkvětu a územního rozmachu. Obec bohatla z obchodu s Bavorskem a za utržené peníze skupovala okolní vsi, jako například Chmelnou, Dobršín, Podmokly nebo Kadešice.⁹²

Požár z roku 1707 poničil téměř celé město kromě kláštera.⁹³ Tím město ztratilo svůj renesanční ráz, architektura opravených a nově postavených domů již byla realizována v barokním a později v klasicistním slohu. Dnes nesou renesanční prvky jen Voprchovský dům (dnešní muzeum) a Rozacínovský dům.⁹⁴ Stará budova radnice byla nahrazena novou, situovanou ve středu náměstí na místě několika měšťanských domů, kde stojí dodnes. Dnešní podobu získala po úpravách koncem 19. století.⁹⁵

V 19. století se město proměnilo ve významnou průmyslovou oblast, navzdory tomu, že oblast Sušicka nebyla příliš bohatá na suroviny a ty dostupné se vyskytovaly v odlehlých a nezřídka nepřístupných oblastech. Rovněž přeprava materiálů byla komplikovaná, neboť

⁸⁵ Tamtéž, s. 7, 30.

⁸⁶ V. HORPENIAK, *Šumava*, s. 33.

⁸⁷ Tamtéž, s. 10-11.

⁸⁸ J. BARTOŠOVÁ, *Sušice*, s. 14.

⁸⁹ Roman PODHOLA, *Odkaz staré Šumavy*, Praha 2017, s. 49.

⁹⁰ J. BARTOŠOVÁ, *Sušice*, s. 18-19.

⁹¹ Tamtéž, s. 34-35.

⁹² V. HORPENIAK, *Šumava*, s. 34.

⁹³ J. BARTOŠOVÁ, *Sušice*, s. 37.

⁹⁴ Hynek KLIMEK, *Šumava. Sušicko*, Praha 2009, s. 93.

⁹⁵ Karel KIBIC, *Historické radnice*, Praha 1988, s. 107.

městu chybělo železniční spojení směrem na Vimperk a Železnou Rudu.⁹⁶ V roce 1839 započal Vojtěch Scheinost spolu s Bernardem Fürthem výrobu zápalek a o pět let později otevřeli první továrnu ve městě, později pojmenovanou Solo Sušice, situovanou v dnešní Nádražní ulici. Posléze bylo otevřeno ještě několik továren, např. koželužna a vápenka. Průmyslové podniky byly situovány v severní části města mezi historickým jádrem a nádražím. S příchodem průmyslu začalo město budovat pozemní infrastrukturu, první takto vybudovanou komunikací byla silnice přes Dobrušku do Rabí⁹⁷. Zároveň bylo potřeba v souladu s novým stavebním řádem pro Čechy č. 5/1889 z. z. napřímit a rozšířit ulice, a to z důvodu dobré sjízdnosti.⁹⁸

Rozkvět průmyslu v Sušici byl mimo jiné i zásluhou kapitálu židovských občanů, kteří v průběhu 19. století bohatli a stěhovali se z židovského ghetta do lukrativnějších městských částí. To vyvolalo projevy antisemitismu mezi nežidovským obyvatelstvem, jež vygradovaly roku 1866 protižidovskými nepokoji, během kterých musela zasahovat armáda.⁹⁹

První zmínka o sušickém obyvateli židovského původu se objevila roku 1564 v soupisu členů sladovnického cechu, kde je uveden jistý „Bartoš, Žid“ (Chmelenský, 2013, s. 239). Od té doby se židovská komunita ve městě rozrůstala a v 90. letech 18. století měla čítat zhruba 100 osob. V této době se také většina židovských rodin soustředila v Židovské ulici, dnešní ulici Vodní (tamtéž, s. 247). Revoluční bouře v letech 1848-1849 znamenaly pro Židy nabytí některých práv, např. mohli svobodně zakládat rodiny a pracovat ve státní správě. V důsledku těchto změn se Židé snadněji zapojovali do veřejného života a stěhovali se mimo ghetto v Židovské ulici.¹⁰⁰

Historie města ve 20. století

V roce 1902 vypukl v hostinci Dolejší Bouchalka na Dolejším Předměstí požár. Původní plán vybudovat na místě hostince spořitelnu s restaurací a divadelním sálem však nebyl realizován, namísto toho byl objekt prodán tělovýchovné jednotě Sokol a v roce 1914 byla na místě postavena Sokolovna.¹⁰¹

⁹⁶ Kol. autorů, *Sborník Sušicka*, Sušice 1938, s. 92.

⁹⁷ J. BARTOŠOVÁ, *Sušice*, s. 39

⁹⁸ Jan LHOTÁK – Jaroslav PACHNER – Vladislav RAZÍM, *Památky města Sušice*, Sušice 2012, s. 87.

⁹⁹ Jan LHOTÁK et al., *Sušice. Historický atlas měst České republiky*, Praha 2014, s. 14.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 10–11; Michal CHMELENSKÝ, *Židovské komunity na Sušicku*, Plzeň 2013, s. 251.

¹⁰¹ J. BARTOŠOVÁ, *Sušice*, s. 40.

První světová válka znamenala pro město pozastavení stavební činnosti. Sušice v té době poskytovala azyl uprchlíkům nejen z širokého okolí, ale dokonce až z Polska nebo Itálie.¹⁰² Záhy po 1. světové válce započala výstavba úřednického domu 382/II a domu zdravotní a sociální péče, na jejichž vzniku se významně podílela sirkárna Solo, dále hotelu Svatobor a vily továrníka Schwarzkopfa.¹⁰³

V roce 1923 zachvátil židovské ghetto požár, který zničil dvanáct budov včetně synagogy, během následujícího požáru roku 1925 byly zničeny čtyři domy. Následkem těchto událostí a přílivu nových obyvatel z venkova se město potýkalo s nedostatkem bytů pro své občany, přestože roku 1919 vznikla v Nádražní ulici kolonie rodinných domů.¹⁰⁴ Architekti Jindřich Freiwald a Jaroslav Böhm vytvořili projekt kolonie o 39 domech ve Villaniho ulici, které se podle podmáčené půdy přezdívalo „Benátky“. Dalším rozsáhlým stavebním počinem byla zástavba tzv. Buryňky na pravém břehu Otavy. Jednalo se o 32 parcel s parkem a k němu přilehlou Masarykovou měšťanskou školou. Celý komplex ze severní strany doplňovaly architektonicky cenné rodinné vily. Realizace projektu trvala od roku 1922 do roku 1933.¹⁰⁵ Roku 1929 byla zahájena demolice tzv. Staré besedy a masných krámů, které uvolnily místo budově spořitelny a nové Poštovní ulici, jež propojila náměstí s Havlíčkovou ulicí a Buryňkou. Autory návrhu byla opět firma Freiwald-Böhm.¹⁰⁶ Další osady rodinných vznikaly v Chmelenské ulici a v oblasti tzv. Čáchovic louky, sociálně slabí občané obývali kolonii „Šanghaj“. Továrna Solo nechala pro své zaměstnance vystavět domy v Nádražní ulici. Expanze městské zástavby trvající od 20. let 20. století se zastavila až v polovině 30. let.¹⁰⁷ Za první republiky se Sušice stala atraktivním a vyhledávaným střediskem s hojnou městskou zelení, říčními lázněmi na ostrově Santos a turistickou chatou s rozhlednou na Svatoboru,¹⁰⁸ na druhou stranu přišlo město kvůli přestavbám v centru o některé historické budovy.

Roku 1938, po uvedení Mnichovské dohody v platnost a zaboru pohraničí, přišel sušický okres o dvě třetiny území. Po 15. březnu 1939 byl již citelný útlak sušických Židů; byli zbavováni úřednických funkcí a jejich obchody byly nápadně označovány.¹⁰⁹ Tři měsíce po

¹⁰² Tamtéž, s. 24.

¹⁰³ J. LHOTÁK – J. PACHNER – V. RAZÍM, *Památky*, s. 92-93.

¹⁰⁴ J. BARTOŠOVÁ, *Sušice*, s. 41-42.

¹⁰⁵ J. LHOTÁK – J. PACHNER – V. RAZÍM, *Památky*, s. 95-96.

¹⁰⁶ J. BARTOŠOVÁ, *Sušice*, s. 43.

¹⁰⁷ J. LHOTÁK – J. PACHNER – V. RAZÍM, *Památky*, s. 99.

¹⁰⁸ J. BARTOŠOVÁ, *Sušice*, s. 43.

¹⁰⁹ Radovan REBSTÖCK (ed.), *Sušice 1938-1945. Okupace a osvobození. Occupation and liberation*, Sušice 2005, s. 3.

okupaci vojsky nacistického Německa vznikla v Sušici odbojová organizace, jejíž hlavní náplní bylo šíření protinacistických letáků a sledování činnosti kolaborantů. Její činnost podnítila sušické obyvatelé k otevřenému protestu proti okupaci, který dne 27. října 1939 vyvrcholil tichým protestem na náměstí. Již v roce 1941 byl odboj prozrazen, jeho členové zatčeni, a tím činnost organizace skončila.¹¹⁰ Po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha bylo zatčeno a popraveno několik občanů, a to z důvodu schvalování atentátu.¹¹¹

Do roku 1941 obývalo Sušici 115 Židů, v letech 1941-1942 byla většina z nich deportována do koncentračního tábora Terezín, někteří byli rovnou popraveni. Mezi lety 1942-1945 zemřelo na popravističích, v koncentračních a vyhlazovacích táborech 92 sušických Židů¹¹².

Sušice byla osvobozena 6. května 1945 4. pancéřovou divizí armády Spojených států amerických vedenou Williamem A. Hogem.¹¹³ Od srpna téhož roku museli být sušičtí Němci označeni bílou páskou na pravé paži a potraviny nakupovali na lístky s označením „Deutsche“. Odsun německého obyvatelstva probíhal až do dubna 1947. Pokud by proběhl najednou, ohrozilo by to sušické továrny, které by si za německé zaměstnance nestačily včas sehnat náhradu.¹¹⁴

Po roce 1948 došlo k zásadním změnám v oblasti průmyslu a obchodu. Byla zrušena cihelna, pivovar, dvě koželužny, tiskárna a továrna na výrobu obuvi, sirkárna Solo byla znárodněna a transformována v rozlehlý dřevozpracující podnik. Obchody s potravinami přešly pod správu národního podniku Potraviny Plzeň. K 1. lednu 1949 došlo k začlenění sušického okresu do Plzeňského kraje, ovšem roku 1960 byl sušický okres zrušen a Sušice se stala součástí okresu Klatovy.¹¹⁵

Přítomnost armády zdvojnásobila počet obyvatel na více než 11 tisíc,¹¹⁶ čímž se jen zhoršila bytová krize. Z těchto důvodů započala ve městě výstavba vícepodlažních bytových domů. V roce 1959 došlo ke zboření barokního mostu s kaplí sv. Kříže a na jeho místě byl postaven nový most Pionýrů. Dalším zásahem do zástavbového prostoru byla

¹¹⁰ Kol. autorů, *Sušicko za okupace 1939-1945*, Sušice 1947, s. 62-63.

¹¹¹ R. REBSTÖCK (ed.), *Sušice*, s. 3.

¹¹² Michal CHMELENSKÝ, *Židovské komunity na Sušicku*, Plzeň 2013, s. 285-286.

¹¹³ R. REBSTÖCK (ed.), *Sušice*, s. 4.

¹¹⁴ SOKA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 639, sign. Kr 5.

¹¹⁵ J. LHOTÁK at al., *Sušice*, s. 17.

¹¹⁶ J. BARTOŠOVÁ, *Sušice*, s. 26-27.

demolice nemovitostí ve Volšovské ulici a na křižovatce dnešní ulice Americké armády a ulice Příkopy, a to kvůli realizaci městského obchvatu a novému sídlišti Pod Svatoborem. Zásahům se nevyhnula ani bývalá židovská čtvrť, kde byly v 1. polovině 60. let postaveny dva panelové domy.¹¹⁷ Byl zbořen i nedaleký historicky cenný pivovar, na jehož místě vznikl dům služeb a samoobsluha.¹¹⁸

Nevíce ovlivnila celkový ráz města výstavba panelového sídliště při Hrádecké ulici v letech 1972–1978 se 750 bytovými jednotkami v šestipodlažních až osmipodlažních domech. Spolu se sídlištěm vznikla v nedaleké Lerchově ulici základní škola. V 80. letech vzniklo druhé sídliště, obklopané ulicemi Pohraniční stráž (dnes U Kapličky), Villaniho, V Rybníčkách a 5. května. Třetí panelové sídliště bylo budováno od 2. poloviny 80. let do počátku let 90. v jihozápadní části města směrem na Volšovy.¹¹⁹

Sametová revoluce a pád komunistického režimu znamenal demokratizaci společenských poměrů. Někteří komunističtí městští zastupitelé byli ihned v prosinci nahrazeni členy Občanského fóra. Po volbách v roce 1990 obsadila radniční křesla koalice složená z Československé strany lidové a Občanského fóra. Po celá 90. léta se ve vedení města střídala Česká strana sociálně demokratická s Občanskou demokratickou stranou. Značně se zmenšil vliv městské samosprávy; došlo k osamostatnění obcí Dobruška a Podmokly. Byly likvidovány atributy někdejšího komunistického zřízení, např. socha Klementa Gottwalda, došlo k přejmenování honorifikačního názvosloví ulic a dříve odstraněné pamětní desky byly navraceny do veřejného prostoru.¹²⁰ Přehodnotil se přístup k rozvíjení zástavby směrem do svahů a výstavba se soustředila na nedostavěné objekty uvnitř města. Bylo dokončeno sídliště Vojtěška a dostavěna nemocnice a v centru se na místě někdejšího hotelu Koruna postavily domky v historizujícím slohu.¹²¹

Ačkoliv přišla Sušice po 2. světové válce o řadu cenných historických budov, snaží se vedení města v současnosti přiblížit prvorepublikové tradici malebného a turisticky atraktivního podhorského letoviska.

¹¹⁷ J. LHOTÁK – J. PACHNER – V. RAZÍM, *Památky*, s. 106-110.

¹¹⁸ J. LHOTÁK et al., *Sušice*, s. 18.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 18-19.

¹²⁰ Tamtéž, s. 19.

¹²¹ J. LHOTÁK – J. PACHNER – V. RAZÍM, *Památky*, s. 121-122.

Přejmenování sušických ulic ve 20. století

Ve 20. století byly sušické ulice několikrát přejmenovány. Poprvé to bylo v roce 1919, kdy dne 30. srpna během schůze obecního zastupitelstva města Sušice došlo ke schválení některých nových uličních názvů. Zastupitelé rovněž řešili i novou podobu městského znaku, bez atributů monarchie, a také zrušení statutu královského města.¹²² Nově vzniklé Československo se zbavovalo všeho, co připomínalo dřívější monarchistické uspořádání, zároveň byly zdůrazňovány osobnosti a hodnoty, které se vznikem samostatného československého státu souvisely, např. T. G. Masaryk, Edward Beneš a hodnoty jako *mír* nebo *svoboda*. To se pak promítlo i do uličního pojmenování měst, Sušici nevyjímaje.

Podruhé došlo k přejmenování ulic roku 1936. Návrh městské rady z 26. října 1936 byl schválen na 39. schůzi obecního zastupitelstva 13. listopadu 1936.¹²³ Ačkoliv byla zhotovena mapa k regulačnímu plánu města s novými názvy ulic,¹²⁴ k oficiálnímu přejmenování již nedošlo, patrně z důvodu nacistické okupace a pozdějšího válečného konfliktu.¹²⁵

Ulice se měly se přejmenovávat i v období Protektorátu,¹²⁶ ale nakonec se tak nestalo, ačkoliv měl Zeměpisný ústav ministerstva vnitra již zhotovenou mapu.¹²⁷

Třetí změnou názvů prošly ulice v roce 1948 v souvislosti s únorovým komunistickým převratem. Dne 10. května 1948 se konala schůze Místního národního výboru. Zde byla sestavena a 27. srpna schválena komise pro pojmenování náměstí a ulic. V jejím čele stanul předseda Místního národního výboru (MNV) František Chmelenský, dále ji tvořili první náměstek předsedy MNV Václav Vebr, Bohdan Foud, ředitel muzea a archivář Antonín Janák, ředitel městských úřadů Antonín Kopač, stavitel Václav Komárek a kronikář Rudolf Kůs. Bylo přejmenováno náměstí, 83 ulic a 3 prostranství. Komise kladla důraz na to, aby se jednotlivá pojmenování vyskytovala ve městě jen jednou, dále byla zohledněna tzv. živá toponymie a na památku významných rodáků nebylo opomenuto ani využití honorifikačního motivu.¹²⁸

¹²² SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 247, K 224.

¹²³ Zápisy ze schůzí městského zastupitelstva 13.3.1931–20.5.1938, inv. č. 341, sign. 112.

¹²⁴ J. Lhoták et al., Sušice, srov. mapa č. 25 a mapa č. 30.

¹²⁵ SOKA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 496, sign. 378/86.

¹²⁶ Tamtéž, Archiv Města Sušice, inv. č. 1308, kart. 654.

¹²⁷ Schüttenhofen (Sušice), in: Virtuální mapová sbírka Chartae-Antiquae.cz, Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v.v.i., <http://chartae-antiquae.cz/cs/maps/24193> (8. 3. 2020).

¹²⁸ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 247, K 224.

I v 50. letech 20. století byly navrhovány a schvalovány změny ve věci uličních pojmenování. Týkaly se však jednotlivých ulic, jejichž předchozí název z politických a ideologických důvodů nevyhovoval.

Dne 7. února 1958 vznikla z pověření rady Místního národního výboru komise, která měla vypracovat návrh na nové administrativní členění města. V důsledku to znamenalo, že kromě čísla popisného byly domy označeny i číslem orientačním a názvy ulic byly pozměněny tam, kde „dosavadní pojmenování ztratilo své opodstatnění“. Předsedou komise se stal předseda MNV K. Korec, mezi členy patřili tajemník MNV M. Wimmer, F. Rybáček, V. Komárek, J. Kopáč, F. Kaňka a R. Kůs. Komise vytyčila celkem 5 bodů, na jejichž základě byly názvy ulic upraveny:

1. sloučení ulic v jednu tam, kde je to možné a funkční,
2. ponechat vžitě místní názvy,
3. pro snadnější orientaci pojmenovat některé ulice podle významných objektů,
4. nepojmenovávat po sušických rodácích s odůvodněním, že je možné jim projevit úctu i jiným způsobem,
5. nepřejmenovávat všechny ulice, název změnit jen v nutném případě.

Ve výsledku byl počet ulic snížen z 94 na 73 a z těchto bylo nově pojmenováno 23.¹²⁹ Usnesení bylo schváleno radou MNV a provedeno 1. ledna 1959.¹³⁰ Ze zmiňovaných pěti bodů se bod č. 4 dodržoval jen zčásti, např. Riegerova ulice byla přejmenována jménem sušického rodáka Maxmiliána Pirnera. Tendence k opouštění honorifikační motivace však mají nadnárodní kontext. Dne 26. února 1956 zazněl na XX. sjezdu KSSS projev tehdejšího generálního tajemníka strany Nikity Chruščova, v kterém oficiálně odsoudil Stalinův kult osobnosti.¹³¹ Nedlouho po tomto aktu byli představitelé Československa vyzváni ke stejnému postoji. Přestože se tehdejší prezident Antonín Zápotocký k celé situaci vyjádřil v neprospěch kultu osobnosti, trvalo ještě několik let, než byly jeho projevy, mj. v uličním názvosloví, v Československu odstraněny.¹³²

¹²⁹ SOKA Klatovy, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 612.

¹³⁰ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 249.

¹³¹ Tajný projev N. S. Chruščova NA XX. sjezdu KSSS o kultu osobnosti J. V. Stalina, <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/tajny-projev-n-s-chruscova-na-xx-sjezdu-ksss-o-kultu-osobnosti-j-v-stalina-25-2-1956/> (26. 4. 2020).

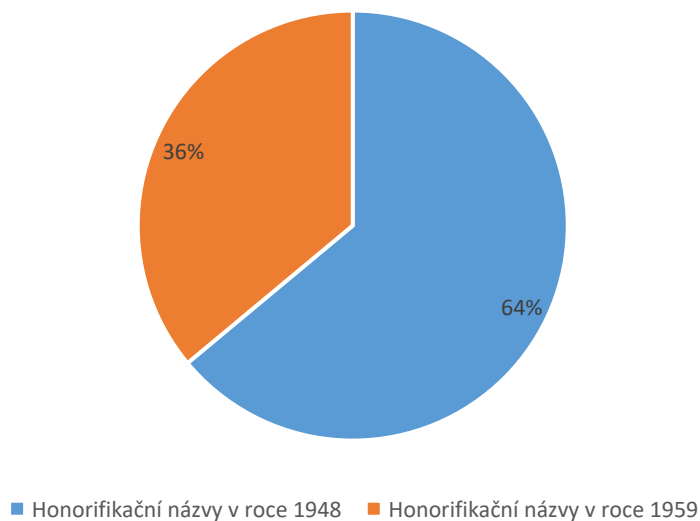
¹³² Petr HUML (Bakalářská práce), Problém geneze kultu osobnosti (na příkladu Československa 1945–1957), Praha 2008, s. 52–56.

Srovnání současných uličních názvů se situací v roce 1948 a 1959

Současný název	Název v roce 1948	Název v roce 1959
5. května	5. května, Pirnerova	5. května
Alšova	Alšova	Alšova
Americké armády	Americké armády	Slovenského národního povstání
Bašta	Komenského náměstí, Na Baště	Bašta
Bezručova	Rašínova	Bezručova
Boženy Němcové	Boženy Němcové	Boženy Němcové
Dlouhoveská	Fričova	Dlouhoveská
Dr. Ed. Beneše	Dr. Zdeňka Nejedlého, Na Burince	Dr. Zdeňka Nejedlého
Gabrielova	Gabrielova	Gabrielova
Hájkova	Hájkova	Hájkova
Havlíčková	Havlíčková, Bezručova	Havlíčková
Hluboká	Lyssandrova	Hluboká
Hrádecká	Sokolovská	Hrádecká
Husovo náměstí	Husovo náměstí	Husovo náměstí
Chelčického	Chelčického	Chelčického
Chmelenská	Pod Kalovy	Chmelenská
Jana Jáši	Fučíkova	Fučíkova
Jana Palacha	Marxova	Marxova
Jeronýmova	Jeronýmova	Jeronýmova
Jiráskovo nábřeží	Jiráskovo nábřeží	Jiráskovo nábřeží
Kaškova	Kaškova	Kaškova
Klostermannova	Seidlova, Wilsonova	Klostermannova
Kostelní	Kostelní	Kostelní
Krátká	Hašlerova	Krátká
Lerchova	Lerchova	Lerchova
Mánesova	Mánesova	Mánesova
Mariánská	Mariánská	Mariánská
Mostní	Rozacínova	Mostní
Na Burince	Ondřeje Tichého	Na Burince
Na Fufernách	Na Fufernách	Na Fufernách
Na Hrázi	Na Hrázi	Na Hrázi
Na Kateřince	Na Kateřince	Na Kateřince
Na Štěbetce	na Štěbetce	na Štěbetce
Na Valše	na Valše	na Valše
Na Vršku	Na Vršku	Na Vršku
nábřeží Jana Seitze	nábřeží Jana Seitze	Dukelské nábřeží
nábřeží Karla Houry	nábřeží Legionářů	Přikopy
Nádražní	Stalinova	Nádražní
náměstí Svobody	náměstí Klementa Gottwalda	Gottwaldovo náměstí
Nerudova	Angerova	Nerudova
Nuželická	Nuželická	Nuželická
Ostrovní	Ostrovní	Ostrovní
Otavská	Zborovská	Otavská

Palackého	Dr. Eduarda Beneše	Palackého
Pod Antonínem	Mašovského	Pod Antonínem
Pod Kalichem	Firbasova	Pod Kalichem
Pod Kalovy	Braunerova	Pod Kalovy
Pod Nemocnicí	Habermannova	Pod Nemocnicí
Pod Stráží	Pod Stráží	Pod Stráží
Pod Svatoborem	Pod Svatoborem, Scheinostovo nábřeží	Pod Svatoborem
Pod Viničkami	Pod Viničkami	Pod Viničkami
Poštovní	Moserova	Poštovní
Pravdova	Pravdova, Osvobozených polit. vězňů	Pravdova
Pražská	Pražská	Pražská
Příkopy	Na Příkopech	Příkopy
Smetanova	Smetanova, Zeithammerova, Horova	Smetanova
Studentská	Klostermannova	Stalingradská
T. G. Masaryka	Palackého, Tyršova	Leninova
Tylova	Tylova, V Kramlovské zahradě	Tylova
U Kapličky	Uhlova	Pohraniční stráž
U Rocha	U sv. Rocha	U Rocha
V Brance	v Brance	v Brance
V Drahelinkách	V Drahelinkách	V Drahelinkách
V Hrůbotech	V Hrůbotech	V Hrůbotech
V Lukách	V Lukách	V Lukách
V Rybníčkách	Leninova, V Rybníčkách	V Rybníčkách
Villaniho	Villaniho	Villaniho
Vodní	Pivovarská	Vodní
Volšovská	Americké armády	Volšovská
Zahradní	Zahradní	Zahradní
Žižkova	Žižkova	Žižkova

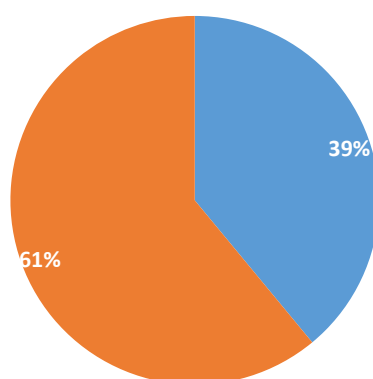
Srovnání honorifikačního zastoupení uličních názvů let 1948 a 1959

Naposledy byly ulice hromadně přejmenovávány v roce 1990 (11 ulic a náměstí). Požadavek na změny názvů byl vznesen Občanským fórem a zanedlouho i zpracován a schválen radou města.¹³³

PROCENTUELNÍ ZASTOUPENÍ HONORIFIKACE V SOUČASNOSTI

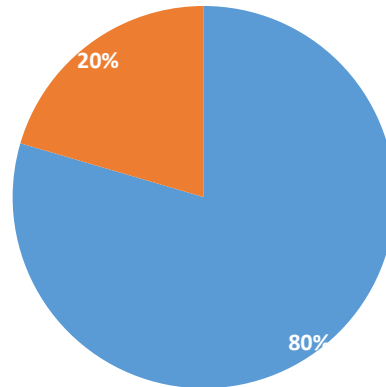
■ honorifikace ■ ostatní

¹³³ Tamtéž, inv. č. 265.

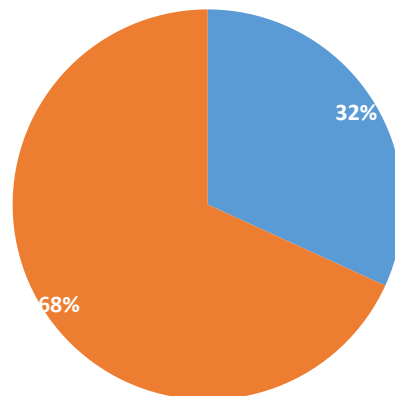
Z TOHO HONORIFIKACE OSOBNOSTI

■ honorifikace osobnosti ■ ostatní honorifikace

REGIONÁLNÍ HONORIFIKACE V SOUČASNOSTI

■ regionální honorifikace ■ ostatní honorifikace

Náměstí Svobody

Někdejší královské město, založené Přemyslem Otakarem II., mělo v době svého vzniku pravidelnou uliční síť s náměstím v jejím centru. Rozměrem 70 x 184 metrů se náměstí řadilo mezi větší a vedly z něho tři hlavní ulice a tři menší uličky¹³⁴. Od té doby prošlo celou řadou změn, vznikaly a zanikaly domy, které náměstí obklopují, radnice byla přemístěna do středu náměstí a stala se tak jeho dominantou. V neposlední řadě se měnilo i pojmenování, obzvláště ve 20. století, které se vyznačuje četnými změnami politických režimů.

Náměstí Svobody řadíme mezi urbanonyma honorifikačně motivovaná. Jedná se o honorifikaci vztahující se k hodnotám, které jsou pro společnost nebo její ideologii důležité.

Svůj nynější název získalo náměstí již v roce 1919. Právě v tomto roce bylo z rozhodnutí obecního zastupitelstva pojmenováno jako *Náměstí svobody*.¹³⁵ Do té doby neneslo ve svém pojmenování žádný přívlastek a ve všech dřívějších dokumentech je uváděno jen jako „náměstí“. Návrh ze října 1918, aby bylo náměstí pojmenováno po T. G. Masarykovi¹³⁶, nebyl schválen.

V roce 1948 bylo komisí pro pojmenování náměstí a ulic přejmenováno na *náměstí Klementa Gottwalda*.¹³⁷ Na základě návrhu na přejmenování některých ulic a náměstí z roku 1958¹³⁸ byl název pozměněn na *Gottwaldovo náměstí*. Toto pojmenování bylo změněno až roku 1990 na prvorepublikové *Náměstí svobody*.¹³⁹

Historické jádro

T. G. Masaryka

Honorifikační pojmenování pro prvním československým prezidentovi. Tato ulice vede severně od náměstí Svobody ke kruhovému objezdu, od kterého dále pokračují ulice Nádražní a Hrádecká.

¹³⁴ Bartošková, s. 29.

¹³⁵ SOKA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 1308, kart. 654.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹³⁸ Tamtéž, Okresní národní výbor Sušice, inv. č. 1741, sign. 222.

¹³⁹ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 265.

Asi od roku 1887¹⁴⁰ po celou 1. polovinu 20. století vedla od náměstí po křižovatku s dnešní ulicí Na Valše pod názvem *ulice Palackého*, dále pokračovala jako *Nádražní třída*, která však byla roku 1914 na žádost Tělovýchovné jednoty Sokol přejmenována na *Tyršovu třídu*.¹⁴¹ Roku 1951 bylo schváleno usnesení rady MNV na přejmenování ulic Palackého a Tyršovy na *Leninovu třídu*.¹⁴² V roce 1990 byla Leninova třída přejmenována na třídu T. G. Masaryka.¹⁴³

Poštovní

Řadí se mezi ulice nesoucí název podle významného objektu, který se v nich nachází, v tomto případě jde o budovu pošty. Ulice směřuje od náměstí Svobody severozápadním směrem a končí křižovatkou v Havlíčkovou ulicí.

Od roku 1935¹⁴⁴ do roku 1948 nesla ulice jméno Dr. Jindřicha Vaníčka, právníka a významného člena Sokola. Poté byl název změněn na *ulici Moserovu* podle sušických rodáků Quida Mosera, jeho syna Jana Mosera a hudebního skladatele Romana Mosera.¹⁴⁵

V roce 1959 byla ulice přejmenována na *Poštovní* z důvodu snadnější orientace ve městě.¹⁴⁶

Klostermannova

Pojmenována po šumavském spisovateli Karlu Klostermannovi, jedná se tedy o motiv regionálně honorifikační. Tato poměrně dlouhá ulice vede západním směrem od náměstí téměř na okraj města, kde je napojena na ulici Pod Svatoborem.

Do roku 1919 nesla označení *Radeckého ulice*, následně *Ulice legionářů*¹⁴⁷ a roku 1948 byla přejmenována na Seidlovu ulici.¹⁴⁸ Současný název získala z rozhodnutí komise roku 1959. Ulice Seidlova byla spojena s Wilsonovou a pojmenována *Klostermannova ulice*. Motivem k pojmenování byl fakt, že zde kdysi Karel Klostermann se svými rodiči bydlel.

149

¹⁴⁰ Tamtéž, Archiv města Sušice, inv. č. 637.

¹⁴¹ SOKA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 338 sign. 109.

¹⁴² SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 508, sign. 222.1.

¹⁴³ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 265.

¹⁴⁴ SOKA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 341, sign. 112.

¹⁴⁵ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁴⁶ Tamtéž, Okresní národní výbor Sušice, inv. č. 1741, sign. 222.

¹⁴⁷ Tamtéž, Archiv města Sušice, inv. č. 1308, kart. 654.

¹⁴⁸ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁴⁹ Tamtéž, Okresní národní výbor Sušice, inv. č. 1741, sign. 222.

Americké armády

Ulice směřuje jihozápadně od náměstí ke křižovatce s ulicemi Volšovská a Příkopy. Je pojmenována po americké armádě, která Sušici na konci války osvobodila, jedná se tedy o motiv regionální honorifikace se vztahem k ozbrojeným silám určitého státu.

V průběhu let 1887-1946 nesla název *Jungmannova ulice*.¹⁵⁰ Ten byl změněn dne 29. dubna 1946 na návrh místopředsedy městské rady K. Hody na *ulici Americké armády*, na paměť osvoboditelů města.¹⁵¹ Velké přejmenování v roce 1948 sice název ulice nezměnilo, avšak roku 1949 byla na základě doporučení ONV přejmenována na ulici *Slovenského národního povstání*.¹⁵² Svůj nynější název získala zpět v roce 1990.¹⁵³

Kostelní

Název motivován budovou kostela sv. Václava, která se v ulici nachází. Je orientována jižním směrem od náměstí Svobody k již zmiňovanému kostelu.

Od konce 19. století pojmenována *Kostelní a školní ulice*,¹⁵⁴ roku 1948 byl dosavadní název zjednodušen na *Kostelní ulici*, neboť vede ke kostelu.¹⁵⁵

V blízkosti kostela sv. Václava se nacházelo prostranství, roku 1948 pojmenované *Holíkovy sady* po zakladateli městského muzea Josefu Holíkovi.¹⁵⁶ V roce 1963 sady zanikly, příčinou bylo vykácení zeleně.¹⁵⁷

Mostní

Ulice označující směr; z jihovýchodního cípu náměstí Svobody k mostu přes řeku Otavu.

V 19. století nesla označení *Brücken Gasse*¹⁵⁸, tento název byl ale patrně koncem století změněn na *Jirsíkovu ulici*.¹⁵⁹ Udržel se do roku 1948, kdy byla ulice přejmenována na *Rozacínovu ulici* podle bývalého majitele domu, v kterém dnes funguje muzeum.¹⁶⁰

¹⁵⁰ J. LHOTÁK et al., Sušice, srov. mapa č. 25 a mapa č. 30

¹⁵¹ SOKA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 639, sign. Kr 5.

¹⁵² Tamtéž, Okresní národní výbor Sušice, inv. č. 624, sign. 222; tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 247.

¹⁵³ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 265.

¹⁵⁴ J. LHOTÁK et al., Sušice, mapa č. 24a.

¹⁵⁵ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 251.

¹⁵⁸ Tamtéž, Archiv města Sušice, inv. č. 2781, sign. F.

¹⁵⁹ J. LHOTÁK et al., Sušice, mapa č. 25.

¹⁶⁰ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

O deset let později bylo navrženo přejmenování ulice na *Mostní* z důvodu snadnější orientace ve městě.¹⁶¹

V Brance

Původně bezejmenná ulička, již se mezi místními obyvateli říkalo „Fortna“,¹⁶² byla pojmenována roku 1948 názvem V brance. Toto označení komise zdůvodnila tím, že se na konci uličky směrem k řece nachází objekt, který je součástí bývalého městského opevnění. Název si ulička uchovala dodnes.

Havlíčkova

Jedná se o pojmenování honorifikačně motivované po spisovateli Karlu Havlíčku Borovském. Ulice se táhne od křižovatky s ulicí Americké armády, pak prudce zahýbá doprava na křižovatku s ulicí T. G. Masaryka.

Nynější ulice byla v minulosti rozdělena na dvě ulice. Původní *Havlíčkova ulice* vedla po prudkou pravotočivou zatáčku a dále nesla označení *Jablonského ulice*. Ta byla v roce 1948 z podnětu Závodní odborové organizace zaměstnanců v dopravě¹⁶³ přejmenována na *Bezručovu ulici*, ulice Havlíčkova svůj název nezměnila.¹⁶⁴ V roce 1959 byly ulice sloučeny pod jedním názvem,¹⁶⁵ jenž ulice nese dodnes.

Vodní

Jedná se o vžitě označení ulice, jehož motivace patrně souvisí s nedalekým potokem Roušarkou a častými záplavami. Podle pamětníků bývá ulice při povodních výrazně zatopena, což může být rovněž vysvětlením jejího pojmenování. Roku 1930 dokonce radní města žádali o změnu názvu, jelikož „dává jen posměváčkům příležitost ke vtípkování o sušické vodě“.¹⁶⁶

V minulosti se v ulici nacházelo židovské ghetto, po němž nesla označení *Židovská*. Někdy ve 2. polovině 19. století byla přejmenována na *Vodní ulici*.¹⁶⁷ Roku 1948 byla

¹⁶¹ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

¹⁶² Fortna ze střhn. „phortne“ či lat. „porta“ = brána, branka (Elektronický slovník staré češtiny, Praha, oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., 2006–, <http://vokabular.ujc.cas.cz> (26. 1. 2020).

¹⁶³ SOKA, Archiv města Sušice, inv. č. 639, sign. Kr 5.

¹⁶⁴ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁶⁵ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

¹⁶⁶ Tamtéž, Archiv města Sušice, Zápisy ze schůzí městského zastupitelstva 10.1.1927– 18.2.1931, inv. č. 340, sign. 111.

¹⁶⁷ K. TUREK, *Geschichte der Juden in Schüttenhofen*, in: Hugo GOLD, *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart*, 1934, s. 589, 591.

přejmenována na *Pivovarskou ulici* jako připomínka budovy měšťanského pivovaru,¹⁶⁸ ale přejmenování z roku 1959 jí vrátilo původní název, neboť označení „pivovarská“ se nevžilo.¹⁶⁹

Komenského

Jméno ulice je motivováno osobností českého pedagoga a filozofa Jana Amose Komenského. Nejedná se však o motiv čistě honorifikační, název má také napovídat, že se zde nachází budova školy. Vede od křižovatky s ulicemi Vodní a Bašta a končí v blízkosti kostela, kde se napojuje na Kostelní ulici.

Původně byla spojena s nynější ulicí Kostelní pod názvem *Kostelní a školní ulice*. V roce 1948 byl název zkrácen na Kostelní.¹⁷⁰ Během jednání rady města dne 11. června roku 2007 bylo schváleno přejmenování části ulice *Bašta* v úseku podél základní školy a uličky mezi kostelem sv. Václava a základní školou na *Komenského ulici*.¹⁷¹

Bašta

Současný název motivován vžitým označením „na baště“, které bylo prostoru dáno patrně proto, že se ulice nachází v blízkosti bývalého městského opevnění. Směřuje od ulice Příkopy ke křižovatce s Vodní a Komenského ulicí.

Na první pohled se nejedná o typickou ulici, jde spíše o prostranství. Roku 1948 bylo přejmenováno z *prostranství Na Baště* na *Komenského náměstí*, a to proto, že se v blízkosti nacházela obecná škola. Název *Na Baště* se přesunul pouze na spojovací uličku mezi Příkopy a Komenského náměstím.¹⁷² Protože se nejedná o náměstí v pravém slova smyslu, usnesla se v roce 1958 komise na sloučení náměstí a spojovací uličky pod prostým označením *Bašta*, které bylo o rok později radou MNV schváleno.¹⁷³

¹⁶⁸ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁶⁹ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

¹⁷⁰ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁷¹ Usnesení 353. – 373. ze zasedání rady města ze dne 11. června 2007, <https://www.mestosusice.cz/mususice/fr.asp?tab=mususice&id=1228&burl=&pt=RAR2> (21. 12. 2020).

¹⁷² Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁷³ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

Příkopy

Název motivován původním vodním příkopem, který se nacházel mezi vnějšími a vnitřními městskými hradbami.¹⁷⁴ Ulice se nachází téměř po celém obvodu historického jádra, s výjimkou východní části od Mostní ulice po vodní elektrárnu.

Označení *Příkopy* se poprvé objevilo ve výčtu vlastníků domů v roce 1568 a vztahovalo se na přibližně 50 budov, které vznikly mezi vnějšími a vnitřními hradbami.¹⁷⁵ Od 19. století až dosud nesla ulice oficiálně název *Příkopy*¹⁷⁶, s výjimkou let 1948¹⁷⁷-1959,¹⁷⁸ kdy byla pojmenována *Na Příkopech*.

Nábřeží Karla Houry

Pojmenováno po architektovi a autorovi chaty a rozhledny na Svatoboru Karlu Hourovi,¹⁷⁹ jedná tak o projev regionální úcty. Nábřeží se nachází na levém břehu řeky Otavy od Mostní ulice po malou vodní elektrárnu, u které ústí do ulice T. G. Masaryka.

Dříve bezejmenné nábřeží bylo v roce 1948 pojmenováno *Nábřežím legionářů*. Původně byla po legionářích zvána dnešní Klostermannova ulice, ale MNV považoval nábřeží za prestižnější prostor pro takové pojmenování.¹⁸⁰ V rámci zásady rady MNV ve věci slučování ulic byly roku 1959 sloučeny ulice Příkopy a Nábřeží legionářů pod jednotný název Příkopy.¹⁸¹ Tento stav trval až do 11. září roku 2002, kdy se zastupitelstvo města usneslo na novém pojmenování po Karlu Hourovi, a to v úseku někdejšího Nábřeží legionářů.¹⁸²

Dolní předměstí

Nádražní

Do roku 1919 nesla označení *třída Arcivévodky Karla Františka*. V roce 1918 bylo navrženo přejmenování na Wilsonovu třídu, tento návrh byl však zamítnut a o rok později

¹⁷⁴ tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁷⁵ J. LHOTÁK – J. PACHNER – V. RAZÍM, Památky, s. 59.

¹⁷⁶ J. LHOTÁK et al., Sušice, mapa č. 24a, 25.

¹⁷⁷ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁷⁸ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

¹⁷⁹ Sušické noviny, 3. 5. 2002, s. 5.

¹⁸⁰ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁸¹ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

¹⁸² Kronika města Sušice 2002, s. 141, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice/> (21. 12. 2020).

schválen název *Masarykova třída*.¹⁸³ Ten přečkal do roku 1948, kdy byl změněn na Stalinovu třídu, a měl tak připomínat nejen 1. generálního tajemníka Komunistické strany Sovětského svazu, ale i spojení Čkoslovenska se SSSR.¹⁸⁴ Dosavadní řetězec pojmenování obecně honorifikačních přerušil až rok 1959, který znamenal opuštění honorifikačního motivu zvolením nového jména Nádražní ulice, motivovaným směrem ulice k nádraží. Důvodem ke změně byla vžitost názvu mezi obyvateli a snadnější orientace.¹⁸⁵

Hrádecká

V 1. polovině 20. století nesla označení *Hrádecká* nebo *Ku Hrádku*.¹⁸⁶ Roku 1948 byl název změněn na *Sokolovskou třídu* podle bitvy u Sokolova na Ukrajině v roce 1943, jednalo se tedy o pojmenování honorifikační, jehož motivem bylo toponymum spjaté s významnou historickou událostí, resp. metonymické pojmenování události samé.¹⁸⁷ Jelikož se neví, byla ulice v roce 1959 z rozhodnutí rady města přejmenována zpět na ulici Hrádeckou.¹⁸⁸

Pražská

Jedná se o uliční název podle směřování ulice (k Praze). Počíná od křižovatky s Nádražní a Otavskou ulicí a končí u odbočky k sběrnému dvoru na okraji města. Pojmenována byla roku 1948¹⁸⁹ a tento název si uchovala dosud.

Jiráskovo nábřeží

Honorifikačně motivované pojmenování podle českého spisovatele Aloise Jiráska. Vede od mostu u kulturního centra PDA podél levého břehu Otavy k bývalým jatkám (č. p. 258). Původně bezejmenné nábřeží bylo pojmenováno roku 1948,¹⁹⁰ bližší detaily o motivaci nejsou známy.

¹⁸³ SOKA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 636 sign. Kr 2.

¹⁸⁴ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁸⁵ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

¹⁸⁶ J. LHOŤÁK et. al., Sušice, mapový list č. 17.

¹⁸⁷ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222

¹⁸⁸ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

¹⁸⁹ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁹⁰ Tamtéž.

V hrúbatech

Ulice v průmyslové zóně souběžná s Nádražní ulicí byla pojmenována roku 1948. Původně se zde nacházely tzv. sejpy, tj. hromady kamení a písku, které jsou vedlejším produktem těžby zlata.¹⁹¹ Název ulice je odvozen apelatíva *hrúbata*, což je jiné označení pro sejpy.

Šumavská

Pojmenování je odvozeno od jména zdejšího regionu. Sušice se nachází v tzv. Pošumaví, tj. v předhůří Šumavy. Navíc je zvána „bránou Šumavy“. Ulice vznikla zástavbou části někdejšího prostranství před vlakovým nádražím, zbývající volný prostor funguje od počátku 60. let jako autobusové nádraží.¹⁹²

Otavská

Od roku 1948 nesla jméno *Zborovská ulice* na památku bitvy u Zborova.¹⁹³ O 11 let později bylo upuštěno od dosavadní honorifikační motivace a schváleno nové pojmenování *Otavská ulice*, a to podle směřování z Nádražní ulice k řece Otavě.¹⁹⁴

V Drahelinkách

Název ulice vznikl z původního pomístního jména *V drahelinkách*, které se vztahovalo k oblasti kolem tamní trati, v roce 1948¹⁹⁵ a nezměněn zůstal až do současnosti. Anoikonymum *V drahelinkách* má dvojitý etymologický výklad. Buď se jedná o proprium odvozené z adjektiva „drahý“, nebo jde o deminutivum slova „draha“, tj. neupravená pastvina.¹⁹⁶

Nová

Slepá ulice, jež vede z nádražní ulice směrem k řece, nese poměrně časté uliční pojmenování a odkazuje ke stáří ulice. Ačkoliv se nepodařilo dohledat rok ani motivaci pojmenování, architektura a s ní spojené původní vybavení obytných objektů stejně jako srovnání dostupných pramenů odpovídá 70. létům 20. století.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² Tamtéž, inv. č. 250.

¹⁹³ Tamtéž, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁹⁴ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

¹⁹⁵ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁹⁶ Sušické noviny ze dne 5. 5. 2000, s. 5.

U Sila

Ulice v průmyslové zóně byla pojmenována v roce 1992, název byl motivován polohou, jelikož ulice směřuje k obilnému silu.¹⁹⁷

Na Valše

Ulice byla takto oficiálně pojmenována až v roce 1948,¹⁹⁸ je však pravděpodobné, že bylo toto označení součástí živé toponymie již v 19. století. Původní valchovna¹⁹⁹, která dala ulici název, totiž zanikla mezi lety 1896–1897 a byla přeměněna na mlýn.²⁰⁰

Ostrovní

Slepá ulice, která vede z ulice T. G. Masaryka k malému ostrovu na řece Otavě, jenž vznikl vytvořením náhonu k malé vodní elektrárně, byla pojmenována v roce 1948 jako *Ostrovní*.²⁰¹ Tento název byl pro ulici navržen již v roce 1936, ale na základě připomínky Josefa Kubisty na 39. schůzi obecního zastupitelstva města Sušice dne 13. listopadu 1936 byl zamítnut.²⁰²

Pravdova

Návrh, aby byla ulice pojmenována po Františku Pravdovi (1817–1904), českém katolickém spisovateli,²⁰³ byl přijat na zasedání obecního zastupitelstva tehdy ještě královského města Sušice dne 24. ledna 1906.²⁰⁴ V roce 1949 bylo rozhodnuto o pojmenování části ulice od křižovatky s tehdejší Leninovou ulicí (dnes V Rybníčkách) po Lerchovu jako *Ulice osvobozených politických vězňů*. Na základě nového návrhu z roku 1959 byly ulice opět sloučeny pod jednotný název *Pravdova ulice*.²⁰⁵

¹⁹⁷ Kronika města Sušice 1992, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice/> (5. 2. 2020).

¹⁹⁸ SOKA Klatovy, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

¹⁹⁹ místnost n. stavení určené n. vybavené k „valchování“, Elektronický slovník staré češtiny. Praha, oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., 2006–, <http://vokabular.ujc.cas.cz> (26. 2. 2020).

²⁰⁰ Josef KLEMPERA, Vodní mlýny v Čechách IV. Praha 2001, s. 192.

²⁰¹ SOKA Klatovy, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

²⁰² Tamtéž, Archiv města Sušice, inv. č. 341, sign. 112.

²⁰³ Vlastním jménem Vojtěch Hlinka.

²⁰⁴ SOKA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 337, sign. 108.

²⁰⁵ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

Husovo náměstí

Náměstí se nachází v sousedství sušického gymnázia. Pojmenováno bylo roku 1915 na výročí pětisetletého upálení Jana Husa.²⁰⁶ Vedou z něho čtyři ulice, z nichž tři tvoří spolu s náměstím tematický uliční celek.

Žižkova

Ulice byla pojmenována roku 1948.²⁰⁷ Motivem tohoto pojmenování po husitském vojevůdci Janu Žižkovi bylo vytvoření tematického uličního celku inspirovaného reformací a jejími osobnostmi, neboť stejně jako ulice Chelčického a Jeronýmova (rovněž pojmenované roku 1948) ústí na Husovo náměstí.

Chelčického

Název získala ulice v roce 1948 jako součást tematického uličního celku, viz Žižkova ulice.²⁰⁸ Petr Chelčický, jehož jméno ulice nese, byl český reformátor a jeho životní filozofie stála za vznikem Jednoty bratrské.

Jeronýmova

Ulice obdržela své pojmenování podle teologa Jeronýma Pražského, který byl upálen na koncilu v Kostnici necelý rok po Janu Husovi, roku 1948 jako součást tematického uličního celku, viz Žižkova ulice.²⁰⁹

Gabrielova

Ulice z Masarykovy třídy směrem ke gymnáziu je pojmenovaná po bývalém sušickém starostovi Josefu Ambroži Gabrielovi. Návrh na pojmenování byl předložen a následně schválen na schůzi obecního zastupitelstva dne 23. září 1907.²¹⁰

Františka Procházky

Ulice, pojmenována na počest středoškolského pedagoga a vlastivědného badatele prof. Františka Procházky (1857–1931) v roce 1992,²¹¹ vede kolem budovy gymnázia. Jedná se

²⁰⁶ Tamtéž, Archiv města Sušice, inv. č. 338, sign. 109.

²⁰⁷ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Tamtéž, Archiv města Sušice, inv. č. 337, sign. 108.

²¹¹ Kronika města Sušice 1992, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice/> (7. 2. 2020).

o honorifikaci regionální, neboť je František Procházka přímo spjat se sušickým gymnáziem – zasloužil se o přebudování školní kaple na společenský sál.²¹²

Lerchova

Původně nesla označení *Zahradní ulice* a v roce 1948 byla pojmenována honorifikačním názvem podle sušického rodáka, profesora a matematika Matyáše Lercha.²¹³ Nejednalo se však o originální nápad, tento název navrhla komise již v roce 1936.²¹⁴ Ačkoliv by se mohlo zdát, že motivací pro tento název ulice po osobnosti pedagogického zaměření je základní škola „Lerchovka“, není tomu tak. Ta totiž vznikla až v roce 1982.²¹⁵

V Rybníčkách

Bezejmenná ulice obdržela roku 1948 tehdy význačné jméno *Leninova ulice*, a to od křižovatky s Pravdovou ulicí po dnešní Smetanovu, odkud však pokračovala jako ulice *V Rybníčkách*.²¹⁶ V roce 1951 bylo radou sušického místního národního výboru rozhodnuto o odebrání názvu *Leninova*, jelikož tato ulice nebyla dostatečně reprezentativní, aby mohla nést jméno takto významné osoby.²¹⁷ Až roku 1959 byla sloučena s ulicí *V Rybníčkách*²¹⁸ a tento stav trvá doposud. Samotný název ulice pochází z pomístního jména *V rybníčkách*.²¹⁹

Villaniho

Hlavní ulice v sušické čtvrti Benátky, jež byly takto nazvány podle podmáčeného podloží, na němž jsou vystavěny, nese jméno sušického rodáka, básníka a vlastence Karla Drahotína Marie Villaniho od roku 1948.²²⁰ Cizokrajnost jeho jména je dána příslušností k italskému šlechtickému rodu.²²¹

²¹² Historie sušického gymnázia, <https://www.gymsusice.cz/o-skole/historie-skoly>, (8. 4. 2020).

²¹³ SOKA Klatovy, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

²¹⁴ J. LHOŤÁK et. al., Sušice, mapa č. 30.

²¹⁵ Historie sušického gymnázia, <https://www.gymsusice.cz/o-skole/historie-skoly>, (8. 4. 2020).

²¹⁶ SOKA Klatovy, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

²¹⁷ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 508, sign. 222.1.

²¹⁸ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

²¹⁹ Katastr nemovitostí, <https://nahlizenedokn.cuzk.cz/> (6. 3. 2020).

²²⁰ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

²²¹ Heslo *Villani*, in: Ottův slovník naučný, XXVI., Praha 1907, s. 699-700.

Sirkařská

Vznikla na základě výstavby na sídlišti Hrádecká v letech 1972–1978.²²² Název je motivován nedalekým areálem někdejšího sirkařského závodu SOLO Sušice a také tím, že byty v této ulici obývali převážně zaměstnanci tohoto podniku.

Vojtěcha Scheinosta

Ulice nese jméno významného prvorepublikového sušického občana Vojtěcha Scheinosta. Regionálně honorifikační pojmenování souvisí i s tím, že se nedaleko ulice nachází budovy bývalého závodu SOLO Sušice, jehož byl Scheinost zakladatelem.

V roce 1989 bylo navrženo, aby byla část Sirkařské ulice kolem domů č. p. 965–970 pojmenována jako *ulice Za Solem*.²²³ Tento návrh ale nebyl realizován a označen za nešťastný. Až dne 11. března 1992 bylo schváleno pojmenování *ulice Vojtěcha Scheinosta*.²²⁴

U Kapličky

Byla pojmenována v roce 1948 jako Uhlova ulice podle sušického starosty Karla Uhla, a to nejen na jeho památku, dalším důvodem byla skutečnost, že pozemky v oblasti této ulice patřily Uhlově rodině.²²⁵ O 11 let později bylo rozhodnuto o změně názvu na *Pohraniční stráž*, čímž měla být vyjádřena vděčnost jednotkám střežícím státní hranice.²²⁶ Honorifikační motiv byl opuštěn v roce 1990, kdy došlo k přejmenování na ulici U Kapličky, neboť se na rohu na křižovatce s ulicí Pravdova nachází kaplička.

Studentská

Pojmenována v roce 1948 jako *Klostermannova ulice* podle šumavského spisovatele Karla Klostermanna.²²⁷ Již o dva roky později byla přejmenována na *Stalingradskou třídu* jako připomenutí bitvy u města Stalingrad²²⁸ V souvislosti se změnou názvu města na Volgograd roku 1961 byla opět přejmenována, na *třídu Volgogradskou*. Poslední změnou názvu prošla roku 1990 a až dodnes nese jméno *Studentská*.²²⁹ Motivací pojmenování byla

²²² SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 261.

²²³ Tamtéž, inv. č. 264.

²²⁴ Kronika města Sušice 1992, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice/> (11. 2. 2020).

²²⁵ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

²²⁶ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

²²⁷ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

²²⁸ Tamtéž.

²²⁹ Tamtéž, inv. č. 265.

pravděpodobně poloha ulice, která se nachází v blízkosti tří škol: gymnázia, střední odborné školy a učiliště a ZŠ Lerchovy.

Ulice 5. května

Tato poměrně dlouhá ulice počíná na křižovatce s Nerudovou ulicí a ústí do ulice V rybníčkách. Jméno je motivováno významným datem a spadá do kategorie honorifikace.

Současná ulice byla v minulosti rozdělena na tři části: *Klicperova*, podle spisovatele Klicpery,²³⁰ *ulice 5. května* a *Pirnerova*, podle sušického rodáka a malíře Maxe Pirnera. Roku 1959²³¹ byly všechny tři ulice, pojmenované v roce 1948,²³² sloučeny pod název Ulice 5. května.

Smetanova

Tato poměrně dlouhá ulice vede od křižovatky s ulicí Pod Antonínem a ústí do ulice Československé armády. Název vešel v platnost v roce 1948, přičemž motivace honorifikačního pojmenování podle českého hudebního skladatele Bedřicha Smetany nebyla nijak zdůvodněna.²³³

Stupkova

Regionálně honorifikační označení podle Františka Stupky, dirigenta České filharmonie, získala ulice v průběhu výstavby sídliště Hrádecká mezi lety 1972–1980.²³⁴ Volba jména může souviset se souběžnou ulicí Smetanovou, jelikož obě osobnosti, jejichž jména ulice nesou, mají společný vztah k hudebnímu umění.

Pod Viničkami

Ulice počíná na křižovatce s ulicí U Kapličky a končí v lukách poblíž Okrouhlé ulice. Název byl ulici přidělen roku 1948 podle pomístního jména, jež bylo uvedeno v tehdejším katastru nemovitostí.²³⁵ Anonymum Pod viničkami (Pod winickama) vzniklo z existence vinohradu, který zde v 19. století vybudovali přistěhovalci ze Švábska.²³⁶

²³⁰ Není upřesněno, zda jde o spisovatele Václava Klimenta Klicperu nebo jeho bratra Františka Klicperu, rovněž spisovatele.

²³¹ SOKA Klatovy, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

²³² Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ Tamtéž, inv. č. 261.

²³⁵ Tamtéž, inv. č. 320, sign. 222.

²³⁶ Sušické noviny ze dne 5. 5. 2000, s. 5.

V Lukách

Název ulice, jež spojuje ulice Stupkovu a Pod Viničkami, byl navržen a schválen v roce 1948 a motivací k pojmenování se stalo pomístní jméno „V lukách“.²³⁷

Na Palouku

Ulice, která tvoří spojnici ulic Československé armády a V Lukách, byla pojmenována v roce 1980 a svůj název získala podle palouku, který se uprostřed ní nacházel.²³⁸

Luční

Krátká slepá ulice byla pojmenovaná roku 1992.²³⁹ Ačkoliv není uvedena motivace, je pravděpodobné, že se jedná o variantu pomístního jména „V lukách“, jelikož se obě ulice, tj. Luční i V Lukách, nacházejí blízko sebe.

Československé armády

Jedná se o označení obecně honorifikační, oslavné, se vztahem k ozbrojeným silám státu. Její vznik a pojmenování souvisí s výstavbou sídliště Hrádecká v letech 1972–1980.²⁴⁰

Mírová

I tato ulice vznikla během stavby hrádeckého sídliště. Honorifikační motivace odkazuje na hodnotu (mír) stejně jako v případě ulice Osvobození. Vede souběžně s hrádeckou a spojuje ulici Československé armády s Okrouhlou.

Osvobození

Jde o pojmenování hononorifikační motivované hodnotou (podobně jako v případě míru, svobody, revoluce apod.). Ulice souběžná s ulicí Pod Viničkami byla takto nazvána nejspíše v 70. letech 20. století.

Družstevní

Ulice prochází zástavbou jednopodlažních řadových domů. Vzhledem k blízkosti ulic Mírová a Československé armády je možné, že byla pojmenována ve stejnou dobu. Apelativum „družstvo“ v podstatě charakterizuje ráz ulice, kde řadové domky, k nerozeznání podobné, tvoří unifikovaný komplex. Je pravděpodobné, že si domy

²³⁷ Tamtéž.

²³⁸ Tamtéž, inv. č. 259.

²³⁹ Kronika města Sušice 1992, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice/> (2. 3. 2020).

²⁴⁰ SOKa Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 261.

postavili sami obyvatelé v tzv. družstvu, pak by se jednalo o honorifikaci události, tj. výstavby bytových jednotek.

Pod Rozhlednou

Jedná se o spojnici ulic Pod Svatoborem a U Kapličky. Její název je motivován polohou. Nad západní částí města, na jejímž konci se ulice nachází, se tyčí kopec Svatobor se stejnojmennou dominantou – rozhlednou Svatobor. Rok pojmenování není přesně znám, patrně v 70. letech 20. století.

Na Svahu

Krátká slepá ulička v blízkosti budov Otavské strojírní byla pojmenována v roce 1989.²⁴¹ Motivací jména je pravděpodobně příkrý charakter uličky.

Okrouhlá

Z rozhodnutí zastupitelstva byla tehdy nová ulice pojmenována dne 12. dubna 2006 jako *Okrouhlá*.²⁴² Motivem byla stejnojmenná lokalita, ve které ulice vznikla, a nedaleký vrch Okrouhlík. Ulici tak řadíme do kategorie těch, které vznikly z pomístních jmen.

Pod Antonínem

Jméno ulice je motivováno objektem kaple sv. Antonína, která se nachází na konci ulice směrem k vrchu Svatobor.

Původně *ulice Mašovského* podle turistického pracovníka a „duchovního otce“ rozhledny na Svatoboru Vojtěcha Mašovského pojmenovaná v roce 1948²⁴³ změnila svůj název roku 1959, kdy bylo rozhodnuto o oficiálním zachování vžitého pojmenování ulice Pod Antonínem.²⁴⁴

Jana Jáši

Slepá ulice vede severním směrem od křižovatky s ulicí Pod Antonínem. Je pojmenovaná podle sušického učitele Jana Jáši, který zde v letech 1948–1979 působil jako kronikář. Roku 1948 bylo schváleno honorifikační jméno ulice *Fučíkova* podle spisovatele Julia

²⁴¹ Tamtéž, inv. č. 264.

²⁴² Usnesení z jednání zastupitelstva města ze dne 12. dubna 2006, <https://www.mestosusice.cz/mususice/user/ZM/ZM2006.pdf> (7. 3. 2020)

²⁴³ SOKA Klatovy, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

²⁴⁴ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

Fučíka.²⁴⁵ Spolu s novou politickou situací byla ulice přejmenována v roce 1990 na ulici *Jana Jáši*.²⁴⁶

Jana Palacha

V roce 1948 bylo navrženo a o rok později schváleno honorifikační pojmenování *Marxova ulice* podle německého filozofa a teoretika socialismu a komunismu Karla Marxe.²⁴⁷ Název byl změněn v roce 1990 po pádu komunistického režimu na *ulici Jana Palacha*²⁴⁸ – opět se jedná o honorifikační pojmenování podle osobnosti.

Nerudova

Původní honorifikační pojmenování *Angerova* z roku 1948 podle sušického rodáka, dirigenta a skladatele Mořice Stanislava Angera²⁴⁹ bylo roku 1959 změněno na honorifikační označení *Nerudova ulice*, který byl z blíže nespecifikovaných důvodů shledán vhodnějším.²⁵⁰

Pod Svatoborem

Název ulice je doložen již v 19. století a dodnes se její název nezměnil, s výjimkou období let 1943–1948, kdy byla přejmenována na ulici Scheinostovu.²⁵¹

Zahradní

Oblast dnešní ulice byla dříve součástí tzv. Scheinostovy zahrady. Odsud je odvozen i název, který byl ulici přidělen roku 1948²⁵² a do dnešní doby nezměněn.

Volšovská

Staré pojmenování silnice motivované směrem, kterým vede – na obec Volšovy. Až do roku 1946 nesla současný název, *Volšovská*, v tomto roce však bylo rozhodnuto o sloučení s tehdejší ulicí Jungmannovou a jejich přejmenování na ulici *Americké armády*.²⁵³ V roce 1949 byla z rozhodnutí ONV přejmenována na ulici *Slovenského národního povstání*. Oba

²⁴⁵ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

²⁴⁶ Tamtéž, inv. č. 265.

²⁴⁷ Tamtéž, inv. č. 320, sign. 222.

²⁴⁸ Tamtéž, inv. č. 265.

²⁴⁹ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

²⁵⁰ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

²⁵¹ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222; Schüttenhofen (Sušice), 1943 (mapa), <http://www.digitalniknihovna.cz> (7. 3. 2020).

²⁵² SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

²⁵³ Tamtéž, Archiv města Sušice, inv. č. 639, sign. Kr 5.

názvy jsou honorifikačně motivované, v prvním případě jde o honorifikaci regionální, spojenou s místní úctou k osvoboditelům, ve druhém případě jde o honorifikaci národní. Na základě návrhu komise byla v roce 1959 tato dlouhá ulice rozdělena. Dosavadní název byl ponechán části od náměstí po křižovatku s Příkopy, dále ulice pokračovala pod původním vžitým označením Volšovská.²⁵⁴

Tylova

Někdejší bezejmenná ulice byla pojmenována roku 1948. Od Lerchovy ulice po křižovatku s ulicí Na Štěbetce nesla obecně honorifikační název *Tylova ulice*, dále směrem ke křižovatce s ulicí Kaškovou bylo zvoleno pojmenování podle pomístního jména²⁵⁵ *V Kramlovské zahradě*.²⁵⁶ V roce 1959 byly ulice sloučeny pod jednotné označení Tylova ulice.²⁵⁷ Tento název nese doposud.

Karla Čapka

Vznik původně *Uralská ulice* souvisí s výstavbou sídliště Pod Svatoborem v letech 1966–1980.²⁵⁸ Název je motivován pohořím Ural v dnešním Rusku, lze ho tak řadit mezi jména nadnárodně honorifikačně motivovaná. V roce 1990 byla přejmenovaná na ulici *Karla Čapka* podle známého českého spisovatele.²⁵⁹ Honorifikační motiv sice zůstal zachován, ale již nemá charakter nadnárodní a byl přenesen z lokality na osobu.

Tichá

Jako v předchozím případě ulice vznikla během výstavby sídliště Pod Svatoborem. Její původní název *Sverdlovská* odkazuje k městu v bývalém Sovětském svazu, motivace je tedy stejná jako v případě ulice Uralská. Současné pojmenování *Tichá* nese od roku 1990,²⁶⁰ motivace je však neznámá. Může se jednat o tzv. reklamní urbanonymum, které si klade za cíl zatraktivnění lokality.²⁶¹

²⁵⁴ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

²⁵⁵ Kramlovská zahrada, staré pomístní jméno nespécifikovaného původu.

²⁵⁶ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

²⁵⁷ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

²⁵⁸ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 268.

²⁵⁹ Tamtéž, inv. č. 265.

²⁶⁰ Tamtéž.

²⁶¹ D. VACULÍK, K některým aspektům, s. 103.

Na Tržišti

I tato ulice vznikla v souvislosti s vybudováním sídliště Pod Svatoborem. Název *Československo-sovětského přátelství* (ČSP), který byl ulici přidělen, také odkazuje na Sovětský svaz, tentokrát jde o motivaci nadnárodně honorifikační podle hodnoty – přátelství. A stejně jako v předchozích případech byla ulice přejmenována krátce po Sametové revoluci, v roce 1990.²⁶² Nový název *Na Tržišti* připomíná tržiště, které se v těchto místech dříve nacházelo.²⁶³

Ulice Uralská, Sverdlovská a Československo-sovětského přátelství tvořily tematický uliční celek zdůrazňující vztah k Sovětskému svazu.

Na Hrázi

Jméno ulice, spojující Volšovskou a Tylovu ulici, se řadí mezi ta, která jsou odvozena od charakteru místa, nacházely se zde totiž rybníky.²⁶⁴ Původní vžitě pojmenování „Pod Hrázi“ z 1. poloviny 20. století mělo oficiálně přejít do názvu ulice ve variantě *Na Hrázi* již v roce 1936,²⁶⁵ nakonec ho získalo až roku 1948.²⁶⁶

Pátera Ferdy

Honorifikační pojmenování ulice na sídlišti Vojtěška, motivované osobností sušického kněze s údajně nadpřirozenými schopnostmi Františka Ferdy (1915–1991), navrhla rada města ke schválení 9. června 2015.²⁶⁷ Městské zastupitelstvo návrh 17. června 2015 schválilo.²⁶⁸

Kaškova

Ulice obdržela jméno po herci Janu Kaškovi (1810–1869) roku 1948 a od té doby se její název nezměnil.²⁶⁹ Motivace pojmenování je regionálně honorifikační, Kaška je spjatý s osadou Odolenka u Sušice, kde zemřel.

²⁶² Tamtéž.

²⁶³ Podle pamětníků.

²⁶⁴ R. REBSÖCK, *Sušice objektivem 20. století*, Sušice 2003, s. 44.

²⁶⁵ J. LHOŤÁK et al., *Sušice*, mapa č. 30.

²⁶⁶ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

²⁶⁷ Usnesení z jednání rady města Sušice ze dne 9. 6. 2015,

<https://www.mestosusice.cz/mususice/fr.asp?tab=mususice&id=6497&burl=&pt=RAR2> (15. 3. 2020).

²⁶⁸ Usnesení zastupitelstva ze dne 17. 6. 2015, <https://www.mestosusice.cz/mususice/user/ZM/ZM2015.pdf> (15. 3. 2020).

²⁶⁹ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

Sadová

Slepá ulice, jež vede z ulice Na Výsluní po vrstevnici pod starým vodojemem, byla pojmenována pravděpodobně v 70. letech 20. století. Motivace je neznámá, může souviset s nedalekou zahrádkářskou kolonií, případně s ovocným sadem. Je možné, že její původní rozsah byl jiný než v současnosti. Na některých mapách je totiž zachycena i v místech, kudy podle uličních cedulek i katastru nemovitostí vede již ulice Na Výsluní.²⁷⁰

Na Výsluní

Ulice byla pojmenována v roce 1989 podle pomístního jména „Slunečná louka“, jímž se tato lokalita dříve nazývala.²⁷¹ Může se také jednat o tzv. reklamní pojmenování, které má přilákat potenciální zájemce o bydlení.²⁷² Podle internetové verze katastru nemovitostí ústí z ulice Na Štěbetce a následně se v místech MŠ Tylova rozdvojuje jihozápadním směrem do Kaškovy ulice a severozápadním směrem, kde jako slepá ulice končí v lukách.²⁷³

Na Štěbetce

Název ulice získala podle starého pomístního jména, zachyceného již v originálních mapách Stabilního katastru (1842–1843, 1869–1880).²⁷⁴ Pomístní jméno Štěbetka či Stibetka vzniklo z charakteru místa, tedy takového, kde „štěbetají ptáci“.²⁷⁵ Původní vžitě označení ulice mělo nabýt oficiálního charakteru roku 1943, nakonec se tak stalo až o pět let později.²⁷⁶

Boženy Němcové

Ulice směřující od „Štěbetky“ k firmě DOPLA PAP a.s. byla pojmenována roku 1948. Bylo zvoleno národně honorifikační označení podle české spisovatelky Boženy Němcové.²⁷⁷

²⁷⁰ Viz <https://mapy.cz>; <https://www.google.cz/maps>; <https://nahlizenidokn.cuzk.cz> (12. 4. 2020).

²⁷¹ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 264.

²⁷² D. Vaculík, K některým aspektům, s. 103.

²⁷³ Katastr nemovitostí, <https://nahlizenidokn.cuzk.cz> (19. 3. 2020).

²⁷⁴ ÚAZK, Originální mapy stabilního katastru Čech 1:2880 (1824-1843), <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html> (12. 4. 2020)

²⁷⁵ Sušické noviny ze dne 5. 5. 2000, s. 5.

²⁷⁶ Schüttenhofen (Sušice), 1943 (mapa), <http://www.digitalniknihovna.cz> (17. 3. 2020).

²⁷⁷ SOKA Klatovy, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

U Papírny

Název ulice je odvozen od významného objektu, závodu DOPLA PAP a.s., který vyrábí plastové a papírové obaly. Rok pojmenování ulice sice nebyl dohledán, ale podle architektury řadových domků přicházejí v úvahu 70. léta 20. století.

Na Fufernách

Jméno *Fuferny* původně označovalo celou oblast na levém břehu Otavy jižně od Pelantova mlýna až po osadu Červené Dvorce.²⁷⁸ Pochází z německého výrazu „uffer“, v překladu „nábřeží“.²⁷⁹ Podle jiné verze má jméno původ ve staroněmeckém výrazu pro mlýnek na obilí nebo odkazuje k výrazu „fofr“ vyjadřujícímu rychlý pohyb, např. vody.²⁸⁰ V 1. polovině 20. století byla pomístním jménem ohraničena oblast v okolí říčních lázní, stezka podél řeky směrem do Luhu byla nazvána *Vaničkova* podle Jindřicha Vanička, funkcionáře České obce Sokolské. Roku 1948 se pomístní jméno oficiálně přeneslo i do názvu ulice, jež se v těchto místech nachází.²⁸¹ V roce 1959 byl schválen návrh spojit ulici a stezku pod jednotný název *Na Fufernách*.

Pod Vodojemem

Pojmenování bylo zvoleno podle polohy ulice, jež se nachází ve svahu pod starou vodárnou, která dnes funguje jako rozhledna, a schváleno roku 1991.

Pod Faustinkou

Jako v předchozím případě je označení ulice spjato se starou vodárnou, které se mezi místními říkalo Faustinka.²⁸² Toto pojmenování pravděpodobně odkazuje na Klostermannův pseudonym Faustin, pod kterým publikoval některá svá díla.²⁸³

²⁷⁸ ÚAZK, Originální mapy stabilního katastru Čech 1:2880 (1824-1843), <https://archivnimapy.cuzk.cz> (12. 4. 2020).

²⁷⁹ R. REBSTÖCK, *Objektivem*, s. 30.

²⁸⁰ Sušické noviny ze dne 5. 5. 2000, s. 5.

²⁸¹ SOKA Klatovy, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

²⁸² Vyhlídkový vodojem Faustinka (Stará vodárna), <http://rozhledny.webzdarma.cz/> (26. 4. 2020).

²⁸³ Vladimír FORST – Jiří OPELÍK a kol., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*, díl 2., Praha 1993, s. 730.

Samotný název ulice je motivován významným objektem, poblíž kterého se nachází. Návrh na pojmenování ulice *Pod Faustinkou* byl předložen občany města a následně schválen městským zastupitelstvem dne 21. února 2018.²⁸⁴

Na Vojtěšce

Motiv pojmenování ulice *Na Vojtěšce*, který nese od roku 1991, může být dvojího charakteru: buď z názvu sídliště *Vojtěška*, kterého je ulice součástí, nebo z pomístního jména „Vojtěška“, které pochází z doby, kdy se v těchto místech nacházela louka.²⁸⁵ Motivací pak může být, poloha ulice, pomístní jméno nebo obojí současně.

U Vodárny

Jedná se o další ulici, jejíž název je motivován nedalekou starou vodárnou. Ústí z Volšovské ulice západním směrem k vodárně a napojuje se na ulici Na Vojtěšce. Současným názvem byla pojmenována hned dvakrát. Poprvé v roce 1989, kdy je uváděna na seznamu nových ulic,²⁸⁶ podruhé v roce 1991, kdy je rovněž označena za nově vzniklou ulici.²⁸⁷ Jednou z možností, proč tato situace nastala, může být, že v roce 1989 nedošlo k realizaci pojmenování ulice a bylo odloženo o dva roky.

Břetislava Pojara

Pojmenování ulice podle návrhu rady města ze dne 29. 10. 2012 schválilo zastupitelstvo 21. listopadu téhož roku.²⁸⁸ Spojnice ulic Na Vojtěšce a Kříčkovy nese jméno sušického rodáka, scénáristy, výtvarníka a autora animovaných filmů Břetislava Pojara, jde tak o projev regionální honorifikace.

U Rybníka

Ulice byla pojmenovaná v roce 1989.²⁸⁹ Název odkazuje podobně jako v případě ulice Na Hrázi na někdejší přítomnost vodní plochy v této oblasti.²⁹⁰ Pomístní jméno „U Rybníku“ je zachyceno na mapách stabilního katastru.²⁹¹

²⁸⁴ Usnesení ze zasedání zastupitelstva města ze dne 21. února 2018, <https://www.mestosusice.cz/mususice/user/ZM/ZM2018.pdf> (13. 4. 2020).

²⁸⁵ Kronika města Sušice 1993, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice>, (13. 4. 2020).

²⁸⁶ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 264.

²⁸⁷ Kronika města Sušice 1991, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice> (11. 3. 2020).

²⁸⁸ Usnesení z jednání rady města 29. 10. 2012, Městský úřad Sušice, <https://www.mestosusice.cz/mususice/fr.asp?tab=mususice&id=5233&burl=&pt=RAR2>; Usnesení zastupitelstva, Městský úřad Sušice, <https://www.mestosusice.cz/mususice/usneseni.asp> (30. 3. 2020)

²⁸⁹ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 264.

²⁹⁰ Sušické noviny ze dne 5. 5. 2000, s. 5.

²⁹¹ ÚAZK, Originální mapy stabilního katastru Čech 1:2880 (1824-1843), <https://archivnimapy.cuzk.cz/> (22. 4. 2020).

Kříčkova

Tehdy nově vzniklá ulice byla pojmenována na počest sušického rodáka a hudebního skladatele Jaroslava Kříčky roku 1979.²⁹² Ústí z Volšovské kolem kapličky Ecce Homo západním směrem z města.

Kaštanová

Název byl zvolen roku 1992²⁹³ a jeho motivací bylo populární pojmenovávání ulic názvy rostlin a stromů. Tato konkrétní volba názvu může být motivována bývalou kaštanovou alejí, která lemovala souběžnou Volšovskou ulici až k osadě Červené Dvorce a která zanikla na počátku 70. let.²⁹⁴

Pod Lešem

Navazuje na ulice Kříčkova a Pod vodojemem. Byla pojmenována v roce 1997²⁹⁵ a název je patrně odvozen od polohy ulice, jež se nachází v blízkosti lesa.

U Koupaliště

Tato ulice, jež vede z Volšovské ulice kolem koupaliště k Otavě, byla pojmenovaná v roce 1992.²⁹⁶ Jak její název napovídá, motivací pojmenování je významný objekt – městské koupaliště.

Horní předměstí

Most Mládeže

Kamenný most přes řeku Otavu byl poprvé pojmenován v roce 1948 jako *Štefanikův most* podle generála Rostislava Štefánika.²⁹⁷ Šlo jednak o projev úcty, zároveň most směřoval k lokalitě, která zanedlouho sloužila jako kasárna. V době pojmenování se již o projektu výstavby budov pro vojsko hovořilo. Koncem padesátých let probíhala přestavba mostu. Kamenný most byl zbourán a místo něho vznikl široký betonový most. Jako projev vděku pionýrům, kteří se na výstavbě podíleli, byl nový most v roce 1961 pojmenován jako *most*

²⁹² SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 258.

²⁹³ Kronika města Sušice 1992, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice/> (9. 4. 2020).

²⁹⁴ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 268.

²⁹⁵ Kronika města Sušice 1997, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice/> (9. 4. 2020).

²⁹⁶ Kronika města Sušice 1992, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice/> (9. 4. 2020).

²⁹⁷ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

Pionýrů.²⁹⁸ Toto pojmenování setrvalo do roku 1990, poté byl název změněn na současný *most Mládeže*,²⁹⁹ motivovaný obyvatelskou skupinou.

Dlouhoveská

Současná Dlouhoveská ulice dnes sestává ze dvou částí. Stará Dlouhoveská ulice, vedoucí podél řeky vlevo od kapucínského kláštera, je připomínána již v 19. století pod názvem *Do Dlouhé Vsi*,³⁰⁰ Navrhované pojmenování z roku 1936 *Tylova ulice*³⁰¹ nebylo během přejmenování v roce 1948 zohledněno a místo něho byl navržen název *Fričova ulice*.³⁰² Jelikož ale nereflektoval živou toponymii, byl roku 1959 změněn na vžitě pojmenování *Dlouhoveská*.³⁰³

Nová Dlouhoveská ulice, vedoucí od mostu Mládeže vpravo kolem kláštera, vznikla během rozsáhlé přestavby mostu Pionýrů (původní název mostu Mládeže) v letech 1956–1962.³⁰⁴ V 19. století a prvních desetiletích 20. století nesla v úseku od mostu po křižovatku s Nuželickou ulicí označení *Klášterní třída*,³⁰⁵ posléze s Nuželickou ulicí splynula pod jednotný název *Nuželická*,³⁰⁶ a to až do vzniku nové Dlouhoveské ulice v 60. letech 20. století.

Pod Kalichem

Roku 1948 bylo navrženo, aby se tato ulice pojmenovala jako *Firbasova* podle lékárníka a zakladatele pomologické zahrady Františka Firbase.³⁰⁷ Roku 1959 bylo rozhodnuto o vhodnějším označení ulice *Pod Kalichem*, a to proto, že se nachází na úpatí kopce, který nese od roku 1924 označení „Žižkův vrch“ a na jehož vrcholu se od téhož roku nachází litinový kalich.³⁰⁸ Je zde tedy patrný odkaz k husitství podobně jako v případě ulic v okolí Husova náměstí.

Trocnovská

²⁹⁸ Tamtéž, inv. č. 250.

²⁹⁹ Tamtéž, inv. č. 265.

³⁰⁰ LHOŤÁK et. al., *Sušice*, mapa č. 24e.

³⁰¹ Tamtéž, mapa č. 30.

³⁰² SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³⁰³ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³⁰⁴ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 261.

³⁰⁵ J. LHOŤÁK et al., *Sušice*, mapový list č. 18

³⁰⁶ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³⁰⁷ Tamtéž.

³⁰⁸ Tamtéž, Archiv města Sušice, Zápisy ze schůzí městského zastupitelstva 24.11.1922–3.1.1927, inv. č. 339, sign. 110; tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

Tehdy nová ulice byla pojmenována v roce 1980³⁰⁹ a spolu s ulicemi Táborská a Pod Kalichem tvoří tematický uliční celek.

Táborská

Ulice souběžná s Trocnovskou obdržela svůj název patrně v 70. letech 20. století. Doplňuje trojici ulic tematického celku, motivovaného husitstvím a názvem nedalekého Žižkova vrchu.

Nuželická

Jedná se o jednu z mála ulic, jejíž název se od 19. století nezměnil. Jediné, co se v průběhu 20. století měnilo, bylo vymezení ulice. Původně vedla od Božích muk na křižovatce s Chmelenskou silnicí ke kostelu Panny Marie,³¹⁰ později byla prodloužena až k mostu (dnešní most Mládeže).³¹¹ Po vzniku nové Dlouhoveské ulice se její ohraničení ustálilo od kostela Panny Marie po Boží muka, jak tomu bylo původně. Samotný název ulice pochází z bývalé rýžovnické osady Nuželice,³¹² která byla transformována v dnešní Hořejší předměstí.

Hájkova

Ulice, která směřuje od Božích muk na křižovatce Nuželické a Chmelenské ven z města na Albrechtice, obdržela pojmenování roku 1948 podle člena městské rady Františka Hájka (1890–1944), který byl popraven v období nacistické okupace.³¹³

Na Vršku

Pojmenování ulice v roce 1948 vzešlo od pomístního jména „Na Vršku“, jelikož někdejší chudobinec, od kterého vedla ulice směrem ke hřbitovu, stával na vršku. Ten však na základě zvýšení pozemních komunikací a srovnání terénu zanikl a dnes je připomínán již jen v názvu ulice.³¹⁴

³⁰⁹ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 259.

³¹⁰ J. LHOTÁK et al., Sušice, mapa č. 25.

³¹¹ Tamtéž, mapa č. 31.

³¹² J. LHOTÁK – J. PACHNER, V. RAZÍM, *Památky*, s. 47.

³¹³ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³¹⁴ Tamtéž.

Na Kateřince

Ulice vedoucí z Nuželické podél hřbitovní zdi nese jméno podle pomístního názvu *Na Kateřince*. Etymologický původ anoikonyma však není znám. Pojmenována byla v roce 1948.³¹⁵

U Rocha

Spojnice mezi ulicemi Hluboká a Na Kateřince získala pojmenování podle kaple sv. Rocha, která se v ní nachází. V letech 1948–1958 ještě nesla označení *U sv. Rocha*,³¹⁶ roku 1959 byl její název z ideologických důvodů zkrácen do nynější podoby *U Rocha*.³¹⁷

Hluboká

Vede z Hájkovy ulice a ústí do ulice Pod Kalichem. V roce 1948 byl navržen a schválen návrh pojmenování ulice jako *Lyssandrova*, neboť se v její blízkosti nacházela torza sklepů, které kdysi patřily starobylé sušické rodině Lyssandrů.³¹⁸ V roce 1959 bylo rozhodnuto o opuštění honorifikačně motivovaného označení a byl schválen nový název ulice, *Hluboká*, s odůvodněním, že je tento název vhodnější.³¹⁹

Mariánská

Ulice směřující severně kolem kostela Panny Marie k řece Otavě nese své označení v nezměněné podobě pravděpodobně od 19. století po současnost.³²⁰ I přes zjevnou nábožensky orientovanou motivaci pojmenování podle světice, jíž je sakrální stavba v blízkosti ulice zasvěcena, nebyl název v období komunistické totality změněn, jak tomu bylo např. u nedaleké ulice U (sv.) Rocha.

Krátká

Krátká ulice spojující dnešní Dlouhoveskou a Mariánskou ulici získala roku 1948 honorifikačně motivovaný název *Hašlerova ulička* podle českého hudebníka Karla Hašlera.³²¹ V roce 1959 však bylo rozhodnuto o vhodnějším pojmenování *Krátká ulička*,

³¹⁵ Tamtéž.

³¹⁶ Tamtéž.

³¹⁷ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³¹⁸ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³¹⁹ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³²⁰ Tamtéž, Archiv města Sušice, inv. č. 335, sign. 106.

³²¹ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

které odráží její charakter.³²² Důvodem odstranění honorifikace k osobnosti Karla Hašlera mohl být jeho otevřený kladný postoj k fašismu.³²³

Chmelenská

Pojmenování je motivováno směrem, kterým ulice vede. Počíná se na rozcestí s ulicemi Nuželická a Hájkova a pokračuje směrem z města na obec Chmelná. Navzdory tomu, že byla po celou 1. polovinu 20. století zvána *Chmelenskou silnicí*, rozhodlo roku 1948 zastupitelstvo města o názvu *Pod Kalovy* podle jména přilehlého kopce.³²⁴ V roce 1959 bylo rozhodnuto o návratu k původnímu vžitému pojmenování *Chmelenská*, které ulice nese dosud.³²⁵

K Vyhlídce

Název je motivován směrem ulice, od křižovatky s Chmelenskou ulicí ven z města k nedaleké vyhlídce pod vrcholem kopce Kalovy. Pojmenována byla v roce 1989.³²⁶

Pod Nebozízkem

Motivem pojmenování je název přilehlé louky, „Nebozízek“. Stejně jako v předchozím případě ústí i tato ulice z Chmelenské směrem na okraj města a byla rovněž pojmenována v roce 1989.³²⁷

Nábřeží Jana Seitze

V průběhu 20. století vystřídal nábřeží na pravém břehu Otavy několik honorifikačně motivovaných názvů. Do roku 1919 bylo označováno jako *Rudolfovo nábřeží*, poté byl název změněn na *Wilsonovo nábřeží* podle tehdejšího prezidenta Spojených států amerických Woodrowa Wilsona.³²⁸ Krátce po skončení 2. světové války dne 24. listopadu 1945 bylo nábřeží opět přejmenováno, tentokrát na památku bývalého sušického starosty Jana Seitze, a neslo tak od kamenného mostu (dnešní most Mládeže) k hotelu Pod Stráží (dnešní kulturní centrum PDA) označení *Nábřeží Jana Seitze*.³²⁹ Regionálně honorifikační motiv setrval do 3. října 1949, kdy bylo na návrh člena okresního

³²² Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³²³ Stanislav MOTL, *Mraky nad Barrandovem*, Praha 2006, str. 196.

³²⁴ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

³²⁵ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³²⁶ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 264.

³²⁷ Tamtéž.

³²⁸ Tamtéž, Archiv města Sušice, inv. č. 636, sign. Kr 2.

³²⁹ Tamtéž, inv. č. 639, sign. Kr 5.

akčního výboru Národní fronty schváleno v souvislosti s 5. výročím bojů u Dukly nové pojmenování *Dukelské nábřeží*,³³⁰ honorifikačně motivované s vazbou na událost. Po pádu komunistického režimu bylo v roce 1990 rozhodnuto o navrácení předchozího názvu.³³¹

Pod Stráží

Pojmenování ulice je vztaženo k objektu, který zde dodnes stojí. Původně se jednalo o hotel „Pod Stráží“, podle něhož byla ulice v roce 1948 pojmenována.³³² Po zániku hotelu zde byl zřízen tzv. Posádkový dům armády a v současnosti slouží pro kulturní potřeby. Název ulice však zůstal zachován.

Na Burince

Ulice, jež směřuje z nábřeží Jana Seitze k sušické nemocnici, byla pojmenována v roce 1948 jako *ulice Ondřeje Tichého* podle bývalého sušického starosty. Nejednalo se jen o projev regionální honorifikace, název byl pro tuto ulici zvolen také proto, že pozemky, na nichž ve 20. letech 20. století vznikla čtvrť Burinka, dříve patřily rodině Tichých.³³³ Protože se ale během přejmenování v letech 1958–1959 od regionální honorifikace upouštělo, bylo nové pojmenování *Na Burince* schváleno jako vhodnější.³³⁴

Palackého

Ulice od nábřeží Jana Seitze, která ústí do ulice Chmelenské, byla v roce 1948 pojmenována na počest druhého československého prezidenta *ulicí Dr. Eduarda Beneše*.³³⁵ V roce 1951 dne 25. srpna bylo schváleno její přejmenování na *ulici Tyršovu*, patrně z ideologických důvodů.³³⁶ Ani toto pojmenování však ulici nezůstalo a už v roce 1959 byl schválen nový název *ulice Palackého*. Změna byla zdůvodněna vhodností nového jména.³³⁷ Všechna tři urbanonyma, která ulice nesla, vyjadřují národní honorifikaci se vztahem k osobnosti.

³³⁰ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³³¹ Tamtéž, inv. č. 265.

³³² Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³³³ Tamtéž.

³³⁴ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³³⁵ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³³⁶ Tamtéž, inv. č. 508, sign. 222.1.

³³⁷ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

Dr. Ed. Beneše

Honorifikačně motivované pojmenování podle druhého československého prezidenta Edvarda Beneše má ulice od roku 1990.³³⁸ Předtím, od roku 1948, nesla označení *ulice Dr. Zdeňka Nejedlého*.³³⁹ Motivace honorifikačního pojmenování po této osobnosti byla nejen ideologická, ale vztahovala se i k budově školy, která se v ulici nachází, neboť Z. Nejedlý působil po 2. světové válce jako ministr školství a autor školského zákona. Bez povšimnutí nezůstává, že byla ulice nazvána jménem žijící osoby, avšak vyhláška, která tyto praktiky zapovídala, vešla v platnost až v roce 1961.³⁴⁰ Do roku 1958 tvořila ulice spojnicí mezi dnešní ulicí Na Burince a Palackého, avšak v roce 1959 byla sloučena se slepou uličkou *Na Burince* pod jednotný název po bývalém ministru školství.³⁴¹

Bezručova

Krátká ulice mezi ulicemi Dr. Edvarda Beneše a Pod Nemocnicí byla od roku 1948 zvána *Rašínovou ulicí* podle prvního československého ministra financí.³⁴² V roce 1959 byl název změněn na *ulici Bezručovu*, neboť původní Bezručova ulice v centru města byla sloučena s Havlíčkovou ulicí.³⁴³

Pod Nemocnicí

Ulice, jež vede od křižovatky s Nuželickou a ústí v ulici Palackého, je pojmenována podle polohy, neboť se nachází pod areálem sušické nemocnice. V tomto případě se nejedná o motivaci podle významného objektu, protože nemocnice oficiálně sídlí v Chmelenské ulici.

Název získala ulice poprvé v roce 1948.³⁴⁴ Do srpna 1951 byla označena jako *Habermannova ulice* na památku prvního ministra školství Gustava Habermana, pak bylo rozhodnuto o přejmenování na *ulici Palackého*.³⁴⁵ Národně honorifikačního motivu podle osobnosti byla ulice zbavena roku 1959, kdy komise pro pojmenování ulic přihlédla k vžitému názvu *Pod Nemocnicí*.³⁴⁶

³³⁸ Tamtéž, inv. č. 265.

³³⁹ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³⁴⁰ J. DAVID – P. MÁCHA, *Názvy*, s. 49.

³⁴¹ SOKA Klatovy, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³⁴² Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³⁴³ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³⁴⁴ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³⁴⁵ Tamtéž, inv. č. 508, sign. 222.1.

³⁴⁶ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

Nad Lipou

Spojnice ulic Palackého a Chmelenské je pojmenována podle místního názvu „U lípy“ nebo „Nad Lipou“,³⁴⁷ jímž místní označují místo u Božích muk na křižovatce Palackého, Pod Nemocnicí a Nad Lípou, kde měl kdysi stávat památný strom.³⁴⁸ Přesný rok pojmenování nebyl nalezen, podle architektury domů jsou možná 70. léta 20. století.

Pod Skálou

Slepá ulice, jež vede z Palackého ulice a končí pod vrchem Anděla Strážce. Pojmenována byla v roce 1980 a motivem pojmenování byl skalnatý charakter okolí ulice, jež byl zapříčiněn někdejší těžbou kamene.³⁴⁹

Pod Kalovy

Spojnice ulic Palackého a Chmelenská byla označena jako *ulice Braunerova* podle českého politika Dr. Braunera v roce 1948.³⁵⁰ Roku 1959 se rozhodlo o vhodnějším pojmenování *Pod Kalovy* podle nedalekého kopce či z pomístního jména Kallowy³⁵¹ – kalovité, vlhké místo.³⁵² Rozhodnutí tak korespondovalo s ideou upuštění od honorifikačně motivovaných jmen ulic.

Alšova

Pojmenování nese podle českého malíře Mikoláše Alše od roku 1948.³⁵³ Jedná se o slepou ulici počínající na křižovatce ulic Chmelenská a Pod Kalovy.

Mánesova

Spojnice mezi ulicemi Alšova a Na Stráni byla pojmenována v roce 1948 podle malíře Josefa Mánese.³⁵⁴ Spolu s ulicí Alšovou tvoří tematicky koncipovaný uliční celek, motivovaný jmény významných českých malířů. Jelikož nebyla prokázána přímá vazba obou umělců k Sušici, jedná se o honorifikaci národní.

³⁴⁷ Podle pamětníků, též ÚAZK, Originální mapy stabilního katastru Čech 1:2880 (1824-1843), <https://archivnimapy.cuzk.cz/> (20. 4. 2020).

³⁴⁸ Sušické noviny ze dne 5. 5. 2000, s. 5.

³⁴⁹ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 259.

³⁵⁰ Tamtéž, inv. č. 320, sign. 222.

³⁵¹ Sušické noviny ze dne 5. 5. 2000, s. 5.

³⁵² SOKA Klatovy, Okresní národní výbor Sušice, inv. č. 1741, sign. 222; ÚAZK, Originální mapy stabilního katastru Čech 1:2880 (1824-1843), <https://archivnimapy.cuzk.cz/> (20. 4. 2020).

³⁵³ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 320, sign. 222.

³⁵⁴ Tamtéž.

Na Stráni

Ulice vede z Chmelenské ke kapli na Vrchu Anděla Strážce. Název ulice získala podle své polohy a rázu. Vine se svažujícím se terénem lučního charakteru až k vrcholu kopce. Přesný rok pojmenování se nepodařilo dohledat, ale z dostupných pramenů by se mohlo jednat o 70. léta 20. století.

Zaniklá urbanonyma

V Sušici je řada míst, ke kterým se dříve vázala i pojmenování. Ta v průběhu let buď pozbyla významu, nebo zanikla spolu s původním rázem místa.

Náměstí T. G. Masaryka/náměstí 9. května/Komenského sady

Někdejší náměstí (a později sady) se nachází v centrální části čtvrti Burinka na pravém břehu Otavy. Jméno prvního československého prezidenta získalo již v před 2. světovou válkou. Únorový převrat ani pojmenovávání ulic a prostranství název náměstí nezměnilo, avšak v roce 1952 bylo schváleno nové pojmenování, *náměstí 9. května*.³⁵⁵ V roce 1959 bylo rozhodnuto o novém názvu *Komenského sady*. Ten byl shledán jako vhodnější,³⁵⁶ neboť se v blízkosti nacházela a dodnes nachází základní škola. Někdy po tomto roce však pojmenování tohoto prostoru z neznámých důvodů pozbylo svůj význam a v současnosti je prostor bez standardizovaného označení.

Rooseveltovo náměstí

Prostranství poblíž vlakové stanice, které v současnosti funguje jako autobusové nádraží, bylo pojmenováno v roce 1948 po 32. americkém prezidentovi Franklinu Rooseveltovi.³⁵⁷ Volba názvu nebyla nijak zdůvodněna. V následujících letech pojmenování v tichosti zaniklo a v roce 1958 se o něm prameny zmiňují jen jako o „prostranství před nádražím“.³⁵⁸

Náměstí Vojtěcha Scheinosta

Prostor v místech, kde dnes stojí obchod s potravinami a obytné domy, obklopený ulicemi Pod Svatoborem, Lerchova, Příkopy, Tylova a Volšovská, byl v minulosti náměstím, pojmenovaným podle sušického továrníka a majitele sirkárny Solo. Náměstí zaniklo

³⁵⁵ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 508, sign. 222.1.

³⁵⁶ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³⁵⁷ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

³⁵⁸ Tamtéž, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 249.

v souvislosti se slučováním ulic v roce 1959, kdy bylo rozhodnuto, že se nejedná o náměstí v pravém slova smyslu a bylo sloučeno s ulicí Pod Svatoborem.³⁵⁹

Vítězné náměstí

O pojmenování prostranství na křižovatce dnešních ulic Hrádecká, Nádražní a Masarykova bylo rozhodnuto na schůzi MNV Sušice v říjnu 1948.³⁶⁰ Název místu však dlouho nevydržel a někdy po roce 1952³⁶¹ v tichosti zanikl.

Holíkovy sady

Sady u kostela sv. Václava byly v roce 1948³⁶² pojmenovány po zakladateli sušického muzea Josefu Holíkovi. V roce 1959 bylo rozhodnuto o sloučení Holíkových sadů spolu s nábřežím Legionářů a ulicí na Příkopech pod jednotný název Příkopy.³⁶³ Sady nakonec definitivně zanikly vykácením stromů v roce 1963.

Jateční

Ulička mezi městskými jatkami a obytnými budovami firmy Solo byla pojmenována jako *Jateční* podle blízkého podniku v roce 1948.³⁶⁴ Jelikož bylo rozhodnuto o nadbytečnosti pojmenování, je ulice od roku 1959³⁶⁵ bezejmenná.

Pirnerova

Ulička na Burince, spojující ulice Dr. Edvarda Beneše a Pod Nemocnicím, nesla od roku 1948 název Riegerova³⁶⁶. V roce 1959 bylo ale schváleno přejmenování ulice na Pirnerovu podle sušického rodáka a slavného malíře Maxmiliána Pirnera.³⁶⁷ Protože se však v ulici nenachází jediná adresa, je v současnosti beze jména.

³⁵⁹ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³⁶⁰ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

³⁶¹ Ve jmenném seznamu ulic a místních názvů z tohoto roku se stále nachází.

³⁶² SOKA Klatovy, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

³⁶³ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³⁶⁴ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

³⁶⁵ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

³⁶⁶ Tamtéž, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

³⁶⁷ Tamtéž, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

Přehled sušických ulic a motivace jejich pojmenování

Název	Motivace
5. května	národní honorifikace podle události
Alšova	národní honorifikace osobnosti
Americké armády	regionální honorifikace instituce
Bašta	významný objekt
Bezručova	národní honorifikace osobnosti
Boženy Němcové	národní honorifikace osobnosti
Břetislava Pojara	regionální honorifikace osobnosti
Československé armády	národní honorifikace instituce
Dlouhoveská	orientační
Dr. Ed. Beneše	národní honorifikace osobnosti
Družstevní	honorifikace instituce
Františka Procházky	národní honorifikace osobnosti
Gabrielova	regionální honorifikace osobnosti
Hájkova	národní honorifikace osobnosti
Havlíčková	národní honorifikace osobnosti
Hluboká	vlastnost
Hrádecká	orientační
Husovo náměstí	národní honorifikace osobnosti
Chelčického	národní honorifikace osobnosti
Chmelenská	orientační
Jana Jáši	regionální honorifikace osobnosti
Jana Palacha	národní honorifikace osobnosti
Jeronymova	národní honorifikace osobnosti
Jiráskovo nábřeží	národní honorifikace osobnosti
K Vyhlídce	orientační
Karla Čapka	národní honorifikace osobnosti
Kaškova	regionální honorifikace osobnosti
Kaštanová	významný objekt
Klostermannova	regionální honorifikace osobnosti
Komenského	národní honorifikace osobnosti
Kostelní	významný objekt

Krátká	vlastnost
Křičkova	národní honorifikace osobnosti
Lerchova	regionální honorifikace osobnosti
Luční	z anoikonoma
Mánesova	národní honorifikace osobnosti
Mariánská	významný objekt
Mírová	honorifikace hodnoty
Mostní	orientační
Na Burince	orientační
Na Fufernách	z anoikonoma
Na Hrázi	orientační
Na Kateřince	z anoikonoma
Na Palouku	orientační
Na Stráni	orientační
Na Svahu	orientační
Na Štěbetce	z anoikonoma
Na Tržišti	orientační
Na Valše	významný objekt
Na Vojtěšce	z anoikonoma
Na Vršku	orientační
Na Výsluní	z anoikonoma
nábřeží Jana Seitze	regionální honorifikace osobnosti
nábřeží Karla Houry	regionální honorifikace osobnosti
Nad Lipou	z anoikonoma
Nádražní	významný objekt
náměstí Svobody	honorifikace hodnoty
Nerudova	národní honorifikace osobnosti
Nová	vlastnost
Nuželická	orientační
Okrouhlá	z anoikonoma
Ostrovní	orientační
Osvobození	honorifikace hodnoty
Otavská	orientační

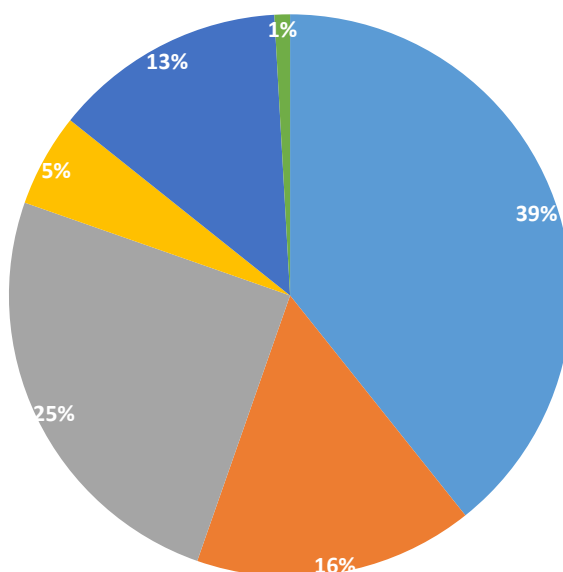
Palackého	národní honorifikace osobnosti
Pátera Ferdy	regionální honorifikace osobnosti
Pod Antonínem	významný objekt
Pod Faustinkou	orientační/významný objekt
Pod Kalichem	významný objekt
Pod Kalovy	z anoikonyma
Pod Lesem	orientační
Pod Nebozízkiem	z anoikonyma
Pod Nemocnicí	orientační
Pod Rozhlednou	orientační
Pod Skálou	orientační
Pod Stráží	významný objekt
Pod Svatoborem	orientační
Pod Viničkami	z anoikonyma
Pod Vodojemem	orientační
Poštovní	významný objekt
Pravdova	regionální honorifikace osobnosti
Pražská	orientační
Příkopy	vlastnost
Sadová	orientační
Scheinostova	regionální honorifikace osobnosti
Sirkařská	zaměstnání obyvatel
Smetanova	národní honorifikace osobnosti
Studentská	orientační
Stupkova	regionální honorifikace osobnosti
Šumavská	orientační
T. G. Masaryka	národní honorifikace osobnosti
Táborská	národní honorifikace místa
Tichá	vlastnost
Trocnovská	národní honorifikace místa
Tylova	národní honorifikace osobnosti
U Kapličky	významný objekt
U Koupaliště	významný objekt

U Papírny	významný objekt
U Rocha	významný objekt
U Rybníka	z anoikonyma
U Sila	významný objekt
U Vodárny	orientační
V Brance	významný objekt
V Drahelinkách	z anoikonyma
V Hrubatech	orientační
V Lukách	z anoikonyma
V Rybníčkách	z anoikonyma
Villaniho	regionální honorifikace osobnosti
Vodní	vlastnost
Volšovská	orientační
Zahradní	významný objekt
Žižkova	národní honorifikace osobnosti

Grafické shrnutí současné sušické uliční toponymie

SOUČASNÁ TOPONYMIE V PROCENTECH

■ honorifikace ■ významný objekt ■ orientační ■ vlastnost ■ z anoikonyma ■ zaměstnání

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat urbanonymii města Sušice ve 20. a 21. století, motivaci pojmenování a její vývoj.

V teoretické části diplomové práce jsem na základě odborné literatury popsala vymezení toponomastiky a její vývoj v rámci historických a lingvistických věd. Podrobněji jsem se zabývala urbanonymii, jejímu postavení v toponomastickém odvětví, vývoji pojmenování v městském prostoru od středověku do současnosti a rozdílu mezi standardizovanou a živou toponymií. Pozornost jsem věnovala také honorifikačnímu motivu v pojmenovávání urbanonym a toponym obecně.

Praktická část byla zaměřena převážně na vývoj uličního názvosloví v Sušici a motivaci pojmenování. Jména ulic byla dělena do kategorií podle své polohy, tj. historické jádro města, zástavba od levého břehu (= Dolní předměstí) a zástavba od pravého břehu řeky Otavy (= Horní předměstí).

Bylo zjištěno, že z celkového počtu 112 ulic jich je 44 honorifikačně motivovaných (39 %), 28 má funkci orientační (25 %), 18 nese jméno podle významného objektu (existujícího či zaniklého), který se v té ulici nachází nebo k němu ulice směřuje (16 %), 15 názvů vzniklo metonymizací anoikonymických jmen (14 %), 6 podle vlastnosti lokality (5 %) a jedno ze zaměstnání obyvatel (1 %).

Nejstarší názvy z období Rakouska-Uherska byly motivovány především vlastností ulice a významným objektem. Dřívější označení Vodní ulice *Židovská* bylo změněno pravděpodobně v důsledku postupného odlivu Židů z ghetta, které se v této ulici nacházelo.³⁶⁸ Objevovaly se první honorifikační názvy, nejčastěji jména osobností kulturního života (*Jungmannova, Havlíčkova*), ale i jména politická (*Radeckého*).³⁶⁹

Vznik první republiky zapříčinil změny honorifikačně motivovaných jmen, jejichž nositelé souviseli s politikou habsburské monarchie. Nová pojmenování si však zachovala honorifikační motiv (*třída Arcivévodů Karla Františka* → *třída Masarykova, Radeckého* → *Legionářů, Rudolfovo nábřeží* → *Wilsonovo nábřeží*). Do roku 1938 byla po osobnostech pojmenována celá řada ulic, zejména těch, které dosud pojmenovány nebyly (*Dr. Jindřicha Vaníčka, Gabrielova, Jablonského, Husovo náměstí* atd.).

³⁶⁸ J. LHOTÁK et. al., *Sušice*, s. 10–11.

³⁶⁹ SOKA Klatovy, Archiv města Sušice, Zápisy ze schůzí městského zastupitelstva 19. 1. 1897– 27. 12. 1900, inv. č. 335, sign 106.

Plánované přejmenovávání v době nacistické okupace nebylo realizováno, výjimku představovala *ulice Scheinostova*, někdejší *Svatoborská třída* (dnes ulice Pod Svatoborem).

Nástup komunistické totality znamenal rozsáhlé pojmenovávání dosud bezejmenných ulic a současně přejmenovávání některých stávajících. Ve velké míře se uplatňoval motiv honorifikační, který v roce 1948 tvořil 64 % všech uličních názvů. Vzhledem k tomu, že nebylo nijak regulováno pojmenovávání po dosud žijících lidech, bylo možné nalézt *ulici Stalinovu* či *náměstí Klementa Gottwalda*. Zvláštností je pojmenovávání ulic po prvorepublikových politicích (*Rašínova*, *Braunerova*, *Habermanova* atd.), to však mohlo souviset s dosud neutuženou mocí komunistické strany. Objevil se i první tematický uliční celek spjatý s husitstvím kolem Husova náměstí, jež obklopovaly ulice *Žižkova*, *Chelčického* a *Jeronýmova*. V následujících letech probíhala likvidace ideologicky nepohodlných uličních jmen (*Americké armády* → *Slovenského národního povstání*, *Masarykovo náměstí* → *náměstí 9. května*, *ulice Dr. E. Beneše* → *Tyršova*, *nábřeží Jana Seitze* → *Dukelské nábřeží*). Docházelo i k přemístování uličních jmen, a to nejčastěji z důvodu nevhodnosti názvu pro stávající lokalitu, např. původní *Leninova ulice* byla původně nevýznamnou spojující ulicí na okraji města, proto bylo rozhodnuto o přemístění názvu do lukrativní centrální části města.³⁷⁰ Již od roku 1945 platilo, že pro oslavná jména má být vybírán vhodný, upravený a dostatečně reprezentativní prostor.³⁷¹

Léta 1958 a 1959 znamenala opětovné velké přejmenovávání. Kromě slučování ulic byla měněna některá honorifikační jména na jména mezi obyvateli vžitá – orientační a podle významných objektů, a uplatňována metonymická místní urbanonyma. Docházelo tak k prolnutí živé a standardizované urbanonymie (*Stalinova* → *Nádražní*, *Maštovského* → *Pod Antonínem*, *Sokolovská* → *Hrádecká* apod.). Opouštění honorifikačního motivu má spojitost s kritikou Stalinova kultu osobnosti, která se od Chruščovova projevu v únoru 1956 šířila celým východním blokem. Konec kultu osobnosti probíhal v Československu pozvolna, např. Stalinův pomník na Letné byl odstřelen až v roce 1962, šest let po Chruščovovu projevu.³⁷² Pokud v této době srovnáme Sušici s jiným podobně velkým městem, např. s Kaplicí, zjistíme, že se podobné tendence odehrávaly i tam (*Stalinova ulice* → *ulice Míru* apod.).³⁷³

³⁷⁰ SOKA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 508, sign. 222.1.

³⁷¹ Tamtéž, inv. č. 320, sign. 222.

³⁷² P. HUML, *Problém*, s. 55.

³⁷³ Vít JANEČEK (bakalářská práce), *Uliční názvosloví města Kaplice, České Budějovice 2014*, s. 68.

Konec 60. a počátek 70. let se nesl v duchu sídlištní výstavby. Normalizace znamenala návrat honorifikačního motivu a vznik dalších tematických uličních celků jež měly symbolizovat přátelské vazby se SSSR (*Sverdlovská, Uralská, Československo-sovětského přátelství*), správné „socialistické“ hodnoty (*Mírová, Osvobození*) opět se objevuje tematický celek s motivem husitství (*Pod Kalichem, Trocnovská, Táborská*). Poblíž důležitých podniků vznikaly ulice odkazující na danou továrnu (*Papírenská* – podle závodu PAP, *Sirkařská* – podle SOLO Sušice a jeho zaměstnanců, kteří v této ulici bydleli). V okrajových částech docházelo k metonymizaci anoikonym (*Pod Kalovy, Pod Nebozízkem*).

Sametová revoluce a demokracie znamenaly pro uliční názvosloví opuštění honorifikačních motivů, které souvisely s minulým režimem. Vrátily se některé prvorepublikové názvy a názvy odstraněné v 50. letech 20. století (*náměstí Svobody, třída T. G. Masaryka, Dr. Ed. Beneše, Americké armády, nábřeží Jana Seitze*), jména osob souvisejících s komunismem vystřídala jména, jež korespondují s novou ideologií (*Marxova* → *Palachova, Uralská* → *Karla Čapka*), Pojmenovávalo se a dosud pojmenovává po sušických rodácích a osobnostech se Sušicí spjatých (*Jana Jáši, Karla Houry, Pátera Ferdy, Břetislava Pojara*). Pro srovnání, v přibližně stejně velké Volyni tvoří honorifikační názvy v současnosti více než 50 % a v Kaplici 12,8 % ze všech uličních jmen, zatímco v Sušici je to 39 %.³⁷⁴ Z toho vyplývá, současné uplatňování honorifikace v uličních názvech se v různých městech liší.

Regionální honorifikace má spolu s názvy podle osobností kulturního života delší životnost než ulice pojmenované po politicky angažovaných osobách. Ty totiž, na rozdíl od prvních dvou jmenovaných, podléhají silnému ideologickému nátlaku a mění se v závislosti na aktuální politické situaci.³⁷⁵ Pojmenování ulic jmény osob a událostmi spojenými s daným městem se tak jeví jako ideální. Avšak ani zde není jistota životnosti názvu, zejména v případě, je-li (nebo byla-li) osoba zároveň politicky činná nebo je v novém režimu ideologicky nevhodná (např. *nábřeží Jana Seitze* → *Dukelské nábřeží* → *nábřeží Jana Seitze, Hašlerova* → *Krátká*).

Na příkladu Sušice je zřejmá obecná nestabilita neregionálních uličních názvů, přesto v současnosti tvoří 68 % všech sušických honorifikačních označení (zatímco regionální

³⁷⁴ Srov. Václav Kuneš, *Názvy ulic ve Volyni*, České Budějovice 2013, s. 133, V. Janeček (bakalářská práce), *Uliční názvosloví*, s. 77.

³⁷⁵ J. DAVID, *Smršov*, s. 180.

pouhých 32 %). Nelze jim však upřít, že jejich existence reflektuje politické dějiny a události s nimi spojené. Mohou zaznamenávat jak přelomové historické okamžiky, tak i nepatrné změny uvnitř jedné ideologie. Nevýhodou zůstává jejich odcizenost vůči lokalitě, kterou pojmenovávají. Proto v městském prostoru stále plní nezastupitelnou funkci jména s místem reálně spjatá – orientační, poukazující na vlastnosti místa a významné objekty, bývalá pomístní jména a jména regionálně honorifikační.

Použité zdroje:

Literatura

BARTOŠOVÁ, Jana, *Sušice*, Praha-Litomyšl, Paseka, 2007, 69 s.

DAVID, Jaroslav– MÁCHA, Přemysl, *Názvy míst. Paměť, identita, kulturní dědictví*, Brno, Host, 2014, 240 s.

DAVID, Jaroslav, *Smrdiv, Brežněves, Rychlonožkova ulice*, Praha, Academia, 2011, 333 s.

DAVID, Jaroslav, *Toponymie městského prostoru v kontextu mezioborovosti české onomastiky — kritické poznámky a perspektiva dalšího výzkumu*, Studie z aplikované lingvistiky 1, 2016, s. 39–54.

FORST, Vladimír – OPELÍK, Jiří a kol., *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*, díl 2., Praha, Academia, 1993, 589 s.

HARVALÍK, Milan, *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*, Praha, Academia, 2004, 161 s.

HUML, Petr (Bakalářská práce), *Problém geneze kultu osobnosti (na příkladu Československa 1945–1957)*, Praha 2008, 75 s.

HORPENIAK, Vladimír, *Šumava očima Vladimíra Horpeniaka II.*, Plzeň, Starý most, 2014, 311 s.

CHMELENSKÝ, Michal, *Židovské komunity na Sušicku*, Plzeň, Západočeské muzeum, 2013, 393 s.

JANEČEK, Vít (bakalářská práce), *Uliční názvosloví města Kaplice, České Budějovice* 2014, 88 s.

KIBIC, Karel, *Historické radnice*, Praha, Tisková, ediční a propagační služba, 1988, 158 s.

KLEMPERA, Josef, *Vodní mlýny v Čechách IV.* Praha, Libri, 2001, 201 s.

KLIMEK, Hynek, *Šumava. Sušicko*, Praha, Regia, 2009, 199 s.

Kol. autorů, *Sborník Sušicka*, Sušice, Okresní sbor osvětový, 1938, 450 s.

KŘÍŽOVÁ, Lenka– MARTÍNEK, Jiří a kol. – *Od Karlova mostu ke Gottwaldovu*, Praha, Historický ústav, 2017, 226 s.

- KUNEŠ, Václav (diplomová práce), *Názvy ulic ve Volyni*, České Budějovice 2013, 168 s.
- LHOTÁK, Jan– PACHNER, Jaroslav– RAZÍM, Vladislav, *Památky města Sušice*, Sušice, Město Sušice, 2012, 727 s.
- MOTL, Stanislav, *Mraky nad Barrandovem*, Praha, Rybka, 2006, 312 s.
- MÜLLEROVÁ, Alexandra (bakalářská práce), *Vývoj kodifikace velkých písmen v zeměpisných názvech a výzkum její znalosti u žáků gymnázia*, Brno 2019, 68 s.
- MARTÍNEK, Jiří, *Sušicko – bylo či nebylo?* Historická geografie 30, Praha 1999, s 85–100.
- Odbor statistiky obyvatelstva, *Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2019*, Praha, Český statistický úřad, 2019, 120 s.
- Ottův slovník naučný*, XXVI., Praha, J. Otto, 1907, 1076 s.
- Pražské stavební předpisy 2014 s aktualizovaným odůvodněním*, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Praha, IPR Praha, 2014, 220 s.
- PODHOLA Roman, *Odkaz staré Šumavy*, Praha, R.P., 2017, 307 s.
- POLÍVKOVÁ, Alena, *Naše místní jména a jak jich užívat*, Praha, Euromedia group – Knnižní klub, 2007, 207 s.
- REBSTÖCK, Radovan (ed.), *Sušice 1938-1945. Okupace a osvobození. Occupation and liberation*, Sušice, Radovan Rebstöck, 2005, 47 s.
- R. REBSÖCK, *Sušice objektivem 20. století*, Sušice, Radovan Rebstöck, 2003, 95 s.
- ŠAUR, Vladimír, *Pravidla českého pravopisu s výkladem mluvnice*, Praha, Ottovo nakladatelství, 2005, 456 s.
- ŠMILAUER, Vladimír, *Úvod do toponomastiky*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1963, 219 s.
- ŠRÁMEK, Rudolf, *Úvod do obecné onomastiky*, Brno, Masarykova univerzita, 1999, 191 s.
- TUREK Kajetán, *Geschichte der Juden in Schüttenhofen*, in: Hugo GOLD, *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart*, Brno, Jüdischer Buch und Kunstverlag, 1934, s. 587–593.
- Sušické noviny ze dne 5. 5. 2000.

VACULÍK, David, *K některým aspektům motivace v urbanonymii*, in: Minářová, E., Sochorová, D, Zítková, J. (edd.) *Vlastní jména v textech a kontextech*, Brno, Masarykova univerzita 2014, s. 102–106.

Prameny

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 335, sign. 106.

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 337, sign. 108.

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 338 sign. 109.

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 341, sign. 112.

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 496, sign. 378/86.

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 636, sign. Kr 2.

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 637, sign. Kr 3.

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 639, sign. Kr 5.

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 1308, kart. 654.

SOkA Klatovy, Archiv města Sušice, inv. č. 2781, sign. F.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 247.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 249.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 250.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 251.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 258.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 259.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 261.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 264.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 265.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 268.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor v Sušici, inv. č. 320, sign. 222.

SOkA Klatovy, Městský národní výbor Sušice, inv. č. 508, sign. 222.1.

SOkA Klatovy, Okresní národní výbor Sušice, inv. č. 624, sign. 222.

SOkA Klatovy, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 1741, sign. 222.

Mapy

LHOTÁK, Jan et al., *Sušice. Historický atlas měst České republiky*, Praha, Historický ústav Akademie věd ČR, 2014, 20 s., 41 mapových listů.

Schüttenhofen (Sušice), in: Virtuální mapová sbírka Chartae-Antiquae.cz, Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v.v.i., <http://chartae-antiquae.cz/cs/maps/24193> (8. 3. 2020).

Internetové zdroje

DAVID, Jaroslav, Urbanonymum, in: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (edd.), *Nový encyklopedický slovník češtiny*, 2017, <https://www.czechency.org/slovník/URBANONYMUM>.

Elektronický slovník staré češtiny, Praha, oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., 2006–, <http://vokabular.ujc.cas.cz/>.

Internetová jazyková příručka, Ústav pro jazyk český AV ČR, <https://prirucka.ujc.cas.cz/>.

Historie sušického gymnázia, <https://www.gymsusice.cz/o-skole/historie-skoly.html/>.

Katastr nemovitostí, <https://nahlizenidokn.cuzk.cz/>.

Kroniky online, <http://www.sumavanet.eu/kronikasusice/>.

MATUŠOVÁ, Jana, *Vývoj a standardizace pomístních jmen a urbanonym v českém pohraničí*, *Naše řeč* 72, 1989, s. 179–187, <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6863>.

Staročeský slovník, [seš.] 1–26, Praha 1968–2008, <https://vokabular.ujc.cas.cz/>.

Tajný projev N. S. Chruščova NA XX. sjezdu KSSS o kultu osobnosti J. V. Stalina, <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/tajny-projev-n-s-chruscova-na-xx-sjezdu-ksss-o-kultu-osobnosti-j-v-stalina-25-2-1956/>.

Usnesení zastupitelstva města a rady města Sušice, <https://www.mestosusice.cz/mususice/>.

ÚAZK, Originální mapy stabilního katastru Čech 1:2880 (1824-1843),
<https://archivnimapy.cuzk.cz/>.

Vyhlídkový vodojem Faustinka (Stará vodárna), <http://rozhledny.webzdarma.cz/>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Mapa Sušice, 1948.

Příloha č. 2: Seznam všech sušických ulic z roku 1956, 1. část.

Příloha č. 3: Seznam všech sušických ulic z roku 1956, 2. část.

Příloha č. 4: Pomník padlým, současný stav.

Příloha č. 5: Pomník padlým, stav v roce 1938 ještě s původní bronzovou sochou T. G. Masaryka.

Příloha č. 6: Pohled na radnici z jižního okraje náměstí Svobody.

Příloha č. 7: Židovský hřbitov v Sušici.

Příloha č. 8: Rozacínovský dům, v současnosti sídlo Muzea Šumavy.

Příloha č. 9: Vrch Anděla Strážce se stejnojmennou kaplí.

Příloha č. 1: Mapa Sušice, 1948.

Zdroj: LHOTÁK, Jan et al., *Sušice. Historický atlas měst České republiky*, Praha, 2014, mapa č. 31.

Příloha č. 2: Seznam všech sušických ulic z roku 1952, 1. část.

Okresní národní výbor v Sušici.
Referát III.

Jmenný seznam
ulic, místních názvů, pomníků, škol, síní a pod. obcí správního okresu sušického
pro radu ONV Sušice

Místní národní výbor Sušice:

Seznam ulic v Sušici:

	Sušice	Klatovy	K. Hory
klamná ul. : 7	1	2	
kláveň : 3			
klacek : 52	5	19	
klady, ul. mlá. děb. : 4			
klášter : 20	1		
klouby : 1			
kloubov : 1			
kloubov : 3		3	
kloubov : 1		1	

I. čtvrt :

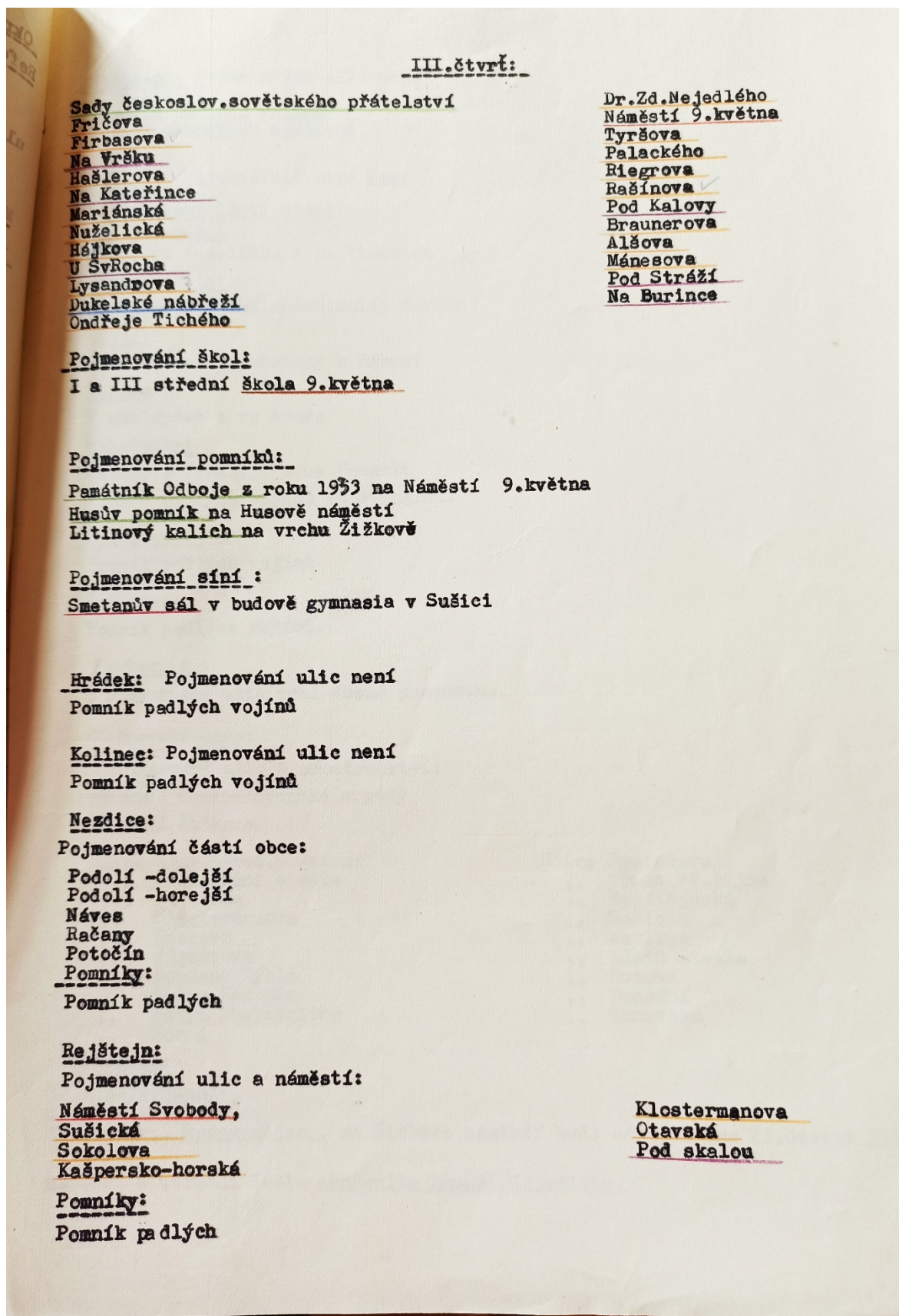
Náměstí Klementa Gottwalda
Seidlova
Moserova
Leninova
V brance
Beručova
Na Příkopěch
Havlíčkova
Slovenského nár. povstání
Pivovarská
Kostelní
Nám. Komenského
Rosacínova
Štefanův most
Nábřeží legionářů

II. čtvrt :

<u>Na Hrázi</u>	<u>Žižkova</u>
<u>V Kramlovské zahradě</u>	<u>Husovo náměstí</u>
<u>Kašková-Kaškova</u>	<u>Gabrielova</u>
<u>Na Štěbetce</u>	<u>Na Valše</u>
<u>B. Němcové</u>	<u>Ostrovní</u>
<u>Tylova</u>	<u>Stalinova</u>
<u>Náměstí Scheinostovo</u>	<u>Jateční</u>
<u>Pod Svatoborem</u>	<u>Tovární</u>
<u>Zahradní</u>	<u>V Drahelinkách</u>
<u>Angerova</u>	<u>V Hrbátech</u>
<u>Lerchova</u>	<u>Rooseveltovo nám.</u>
<u>Jiráskovo nábř.</u>	<u>Pražská</u>
<u>Vilsohova</u>	<u>Vrchlického stezka</u>
<u>Klicperova</u>	<u>Vaničkova stezka</u>
<u>Marxova</u>	<u>Na Fufernách</u>
<u>Maštovského</u>	
<u>5. května</u>	
<u>Stalingradská</u>	
<u>Ul. osvobozen. polit. vězňů</u>	
<u>Vilaního</u>	
<u>Pirnerova</u>	
<u>Zeithamerova</u>	
<u>Fučíkova</u>	
<u>Smetanova</u>	
<u>V Rybíčkách</u>	
<u>Pod Viničkami</u>	
<u>V Lukách</u>	
<u>Pravdova</u>	
<u>Sokolovská</u>	
<u>Vítězné nám.</u>	
<u>Petra Chelčického</u>	
<u>Jeronymova</u>	

Zdroj: SOKA Klatovy, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 973, sign. 222.

Příloha č. 3: Seznam všech sušických ulic z roku 1952, 2. část.

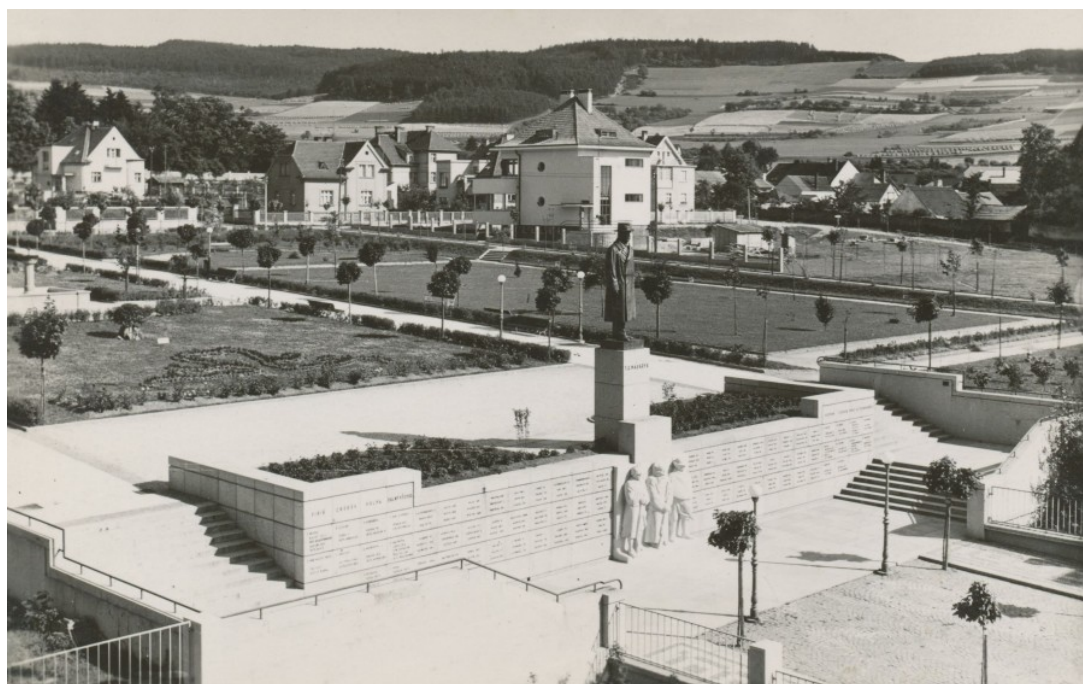
Zdroj: SOKA Klatovy, Okresní národní výbor v Sušici, inv. č. 973, sign. 222.

Příloha č. 4: Pomník padlým, současný stav.

Foto M. Žežulová.

Příloha č. 5: Pomník padlým, stav v roce 1938 ještě s původní bronzovou sochou T. G. Masaryka.

Zdroj: <http://socharstvi.info/realizace/pomnik-padlych-v-prvni-svetove-valce-v-susici/>.

Příloha č. 6: Pohled na radnici z jižního okraje náměstí Svobody.

Foto M. Žežulová.

Příloha č. 7: Židovský hřbitov v Sušici.

Foto M. Žežulová.

Příloha č. 8: Rozacínovský dům, v současnosti sídlo Muzea Šumavy.

Foto M. Žežulová.

Příloha č. 9: Vrch Anděla Strážce se stejnojmennou kaplí.

Foto M. Žežulová.